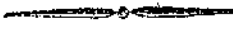

ΠΑΝΔΟΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΕΝΝΑΤΟΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1859.

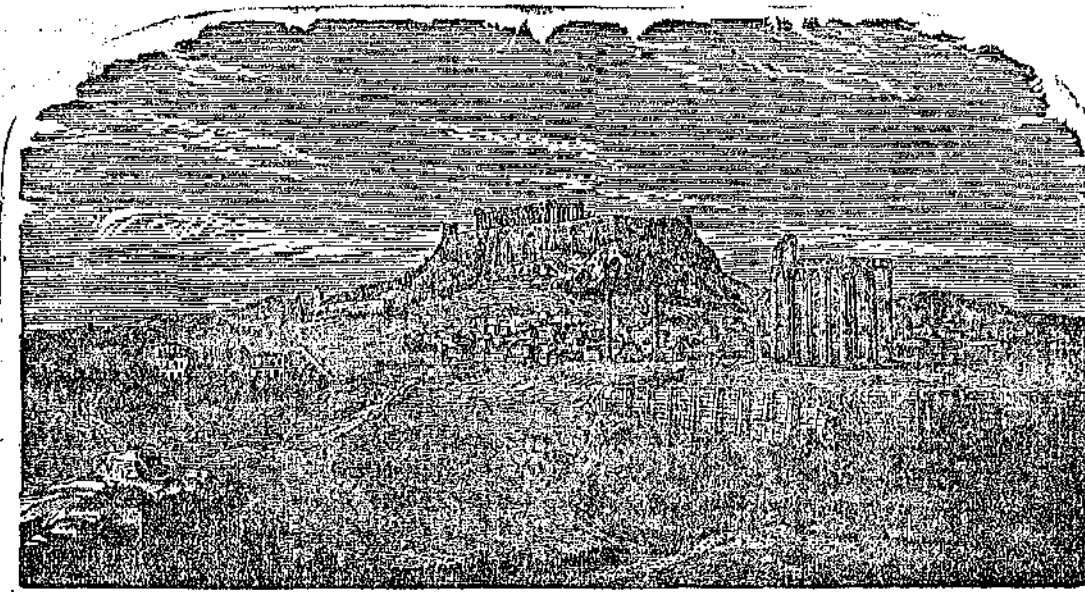

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΟΡΑΣ.

•••••

1859.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ, 1859.

ΤΟΜΟΣ Θ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 212.

ΠΕΡΙ ΑΔΑΝΩΝ (*).

•••••

ΤΗΣ *Ιδίας*, κατὰ Πτολεμαίον, εἶτε *πεδιάδος*, κατὰ Στράβωνα, Κιλικίας ἐκ τῶν περιφανοτέρων πόλεων ἦν καὶ τὰ Ἀδανα, ἢ καὶ *Ἀντιόχεια* πρὸς τῷ Σάρῳ ἐν τοῖς ὑστερον κληθεῖσα.

Οἱ Σελευκίδαι, ὡς γνωστόν, πολλῶν ἀρχαίντες ἐθνῶν τῆς Ἀσίας τῆς τε ὑπὲρ τὴν Εὐφράτην καὶ τῆς ἐντὸς αὐτοῦ, οὐκ ὀλίγας πόλεις μετωνόμασαν *Ἀντιόχειας* καὶ ἡ ἐπισημότερα μὲν τούτων ἀπασι ἦν ἡ Ἀντιόχεια ἢ ἐπὶ τῷ Ὀρόντῃ, ἢ πρωτεύουσα τῆς Συρίας μὴ πολὺ λειπομένη δυνάμει τε καὶ μεγέθει Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς Αἰγύπτω· Στέφανος δὲ ὁ Βυζάντιος καταριθμῶν πόλεις οὕτως ὀνομασθείσας τριάκοντα τὴν ἑκτην τίθησιν ἐν Κιλικίᾳ πρὸς τῷ Πυράμῳ (α). Ὁ πολὺς περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν Βαλλεύος (Balley), ὅστις πολλῶν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀσίας πόλεων, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς

περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, τὴν ἱστορίαν κάλλιστα διηκρίνησεν, ἀπέδειξεν ἐκ τῶν νομισμάτων τῆς πόλεως ταύτης, φερόντων τὴν δὲ τὴν ἐπιγραφὴν ἈΝΤΙΟΧΕΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΩ ΣΑΡΩ, (α) ὅτι ἐκεῖτο αὕτη, οὐχὶ ὡς ὁ Στέφανος ὑπέλαβεν ἐπὶ τοῦ Πυράμου, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Σάρου, ἑτέρου ποταμοῦ τῆς αὐτῆς χώρας (β). Ἐπειδὴ δὲ οὐδεμία τὸ πάλαι ἑτέρα πόλις ἐπίσημος ὑπῆρξεν ἐν Κιλικίᾳ ἐπὶ τοῦ Σάρου, ἀποδεικνύει διὰ πολλῶν ὅτι ἡ Ἀντιόχεια αὕτη εἶναι αὐτὰ δὴ ταῦτα τὰ Ἀδανα, οὐχὶ δέ, ὡς ὁ Ἀρδυῖνος ὑπετόπησεν ὅτι ἡ Ἀντιόχεια, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἦν τὰ Κόμωνα τὰ ἐν Καππαδοκίᾳ (γ). Προσωνόμασται δὲ οὕτως, ὡς εἰκεν, ἀπὸ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, μεταβάντος εἰς Κιλικίαν τῷ 171 π. Χ. ἵνα καθυποτάξῃ τὴν τε Ταρσὸν καὶ Μαλλόν, ἀποστάσας αὐφω, ὅτε δὴ μετωνόμασε τὴν μὲν Οἰνιανθίαν, πόλιν τῆς αὐτῆς χώρας, Ἐπιφανείαν· τὴν δὲ Ταρσὸν αὐτὴν, ἣν τρισκαίδεκάτην τάσσει ὁ Στέφανος, Ἀντιόχειαν τὴν ἰδίως πρὸς τῷ Κόμῳ κληθεῖσαν (δ). Φαίνεται δὲ ὅτι ἐπωνομάσθη καὶ Ἀθριαῖν καὶ Σεουρημαῖν καὶ Ἀρτωνιούπολις (ε). Ἐκεῖτο δὲ ἡ τῶν Ἀδανέων πόλις ἐν

(*) Τὴν προκιμένην περὶ Ἀδανῶν διατριβὴν περὶ ἰκανοῦ ἡδὴ χρόνου κατὰ παράκλησιν φίλου συνταχθεῖσαν δὲν κρίνω ἀνεξίαν τῆς φιλαρχαίου περιεργίας τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Παναθηναίων, ἰδίως δὲ τῶν ἡμετέρων Καππαδόκων καὶ Κιλικίων, ὧν χάριν καὶ πεφλοπύνηται· διότι ἐν αὐτῇ μὲν ὅσοι εἶναι ἐπιμαλίας συνελεξάνην ὅσα παρά τῃ ἀρχαίων καὶ νεώτερον περὶ τῆς πόλεως ταύτης εἰρηται.

(α) Ἐκτὴ Κιλικίᾳ, ἐπὶ τοῦ Πυράμου. (Στέφ. λ. Ἀδανα) Ἐδοτάσις δὲ φασιν· εἰς δὲ Ἀντιόχειαν περὶ τοῦ τῆς ἰδίας, ὡς οἱ ἱστορῶντες ἐκείθενται (Ἐδοτάσις, εἰς Διονύσιον, σελ. 233, καὶ Βίβλιν),

(α) Bl. Mionnet Descript. des médail. T. II, pag. 561 at Supplém. VII, pag. 189.

(β) Mém. de l'Académie des Inscri. l. XXXV, pag. 603 et 599.

(γ) Harduin. Numism. anti. select. opuscul. p. 19.

(δ) Πρὸς Μανικῶν. δ'. 30. Froelich Ann. Syr. p. 46. Vaill. hist. cog. Syr. p. 167. Plin. V. 25. (ε) Heckh. Num. vol. p. 225.

κειαν τὴν πρὸς τῷ Καλυάδῳ, πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα καὶ πρωτεύουσαν τῆς χώρας. Ἐστάλησαν κατ' αὐτῶν τρεῖς λεγεῶνες, αἵτινες ἐδιώξαντι ἀνάγκασαν νὰ περικλεισθῶσιν ἐν τοῖς ὄρεσιν αὐτῶν. Μετὰ μικρὸν δὲ τῷ 367 ἀρξάμενοι πάλιν τῶν ἐπιδρομῶν προήλασαν εἰς τῆς Παιμφυλίας καὶ Κιλικίας καὶ εἰς τῶν μεθαρῶν τῆς Συρίας. (α) Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ Καππαδοκία, Λυκαονία, Φρυγία καὶ ἕτεροι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀσίας χώραι, οὐχ ἦττον ὑπέστησαν τὰς ἐφόδους αὐτῶν, ἐπαπειλησάντων πολλὰς καὶ αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμετέραν Καισάρειαν κατὰ τοὺς τότε χρόνους, ἐν ᾧ οὐδέποτε ἕστερεῖτο διὰ τὴν θῆσιν καὶ τὸ ἀνεκαθεῖν κλέος, στρατεύματος ἰκανοῦ πρὸς ἀποσόδησιν αὐτῶν. (β) Αἱ ἔφοδοὶ αὐτῶν διήρκεσαν ἐπὶ πολλὸν ἔτι χρόνον, ἀλλ' ἐνταῦθα κατὰ τὸ 367 ἐπέχω, ὅτε, ὡς εἴκειν, οἱ βίβραροι οὗτοι ἐδήσαν τὴν Κιλικίαν, ἰδίως δὲ τὴν τῶν Ἀδανῶν πόλιν εἰς ἀπλήν περιστάσαν κώμην.

Ἐν διαφόροις ἐπιγραφαῖς τὰ Ἀδανα προσονομάζονται καὶ κώμη. Ὁ Γρότερος ἀναφέρει ἐπιγραφὴν Βύσαςείας, νέας ἐκ κώμης Ἀδανῶν, ἀποθανούσης ἐν Τροουρίοις (Τρόνες) ἐπὶ τῆς ὀγδόης ὑπατείας Ὀνωρίου, καὶ ἐπὶ τῆς πρώτης τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ τῶν Γαλατῶν βασιλεύσαντος, τὴν 12 τοῦ μηνὸς Πανήμου.

ΕΝ ΥΠΑΤΡΙΑ ΟΝΩΡΙΟΥ
ΤΟ Η. ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
ΤΟ Α. ΜΕΝΙ ΠΑΝΗΜΟΥ ΙΒ.
ΗΜΕΡΑ. (γ)

Ὁ αὐτοκράτωρ Ὀνώριος ὑπάτευσε τὸ ὄγδον κατὰ τὸ 409 α. Χ, συνέριθον ἔχων Θεοδοσίον τὸν νεώτερον ἀλλ' ἐν Γαλατίᾳ, ἔπου ὁ τύραννος Κωνσταντίνος ἐθαλάσσει παρέλιπον τὸ ὄνομα τοῦ Θεοδοσίου ἀντικαταστήσαντες αὐτοῦ τὸ τοῦ Κωνσταντίνου. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης μανθάνομεν προσέτι ὅτι τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνετέθη ὑπὸ τῶν ἐν Τροουρίοις Κιλικίων, καὶ ὅτι ἠρίθμουν τοὺς μῆνας κατὰ τὸν ἐγγχώριον αὐτοῖς τρόπον, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐχρῶντο τοῖς Μικεδόνων μηνσίν, ἐξ ὧν ὁ Πάνημος ἦν δέκατος ἀρχόμενος τῇ 1 Ἰουλίου.

Ὁ Μοναχὸς ἀναφέρει ἕτερον ἐπιγραφὴν εὑρεθεῖσαν ἐν Ῥώμῃ, ἐπιτάφιον γυναικὸς καλουμένης Ἐμιδαβου, συζύγου Κασσιανοῦ υἱοῦ Μαρίου

ΕΝΘΑ ΚΕΙΤΑΙ ΕΜΙΔΑΒΟΥΣ ΓΑΜΗΤΗ
ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΙΟΥ ΚΩ
ΜΗΣ ΑΔΑΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΑΥΤΟΥ ΠΕ-
ΤΡΟΣ. (δ)

Ἄξιον σημειώσεως τὸ ὄνομα ΕΜΙΔΑΒΟΥΣ (ἦ), μοναδικὸν καὶ σιρικὸν μάλλον ἔχον καταγωγὴν. Διετέλεσε δὲ ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ αἰῶνάς τινας ἐν

(α) Idem. l. V. 90.
(β) Πρὸς Χρυσόστ. ἐπιστ. 14, 15, 61, 68, 69 καὶ ἀλλὰ πολλὰ.
(γ) Grut. p. 1052. n. 6.
(δ) Murat. p. MDCCCLXI.

τῇ ἠρωπεμένη πῶς ταύτη καταστῶσι· περὶ δὲ τῆς ἀνακτίσεως αὐτῆς κατωτέρω ποιησόμεθα λόγον. ἤθεε δὲ εἴπωμέν τινα διὰ βραχέων καὶ περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων αὐτῆς. Βίαι δὲ αὐταὶ νομίματα, ἐπιγραφαί, ἢ ἐπὶ τοῦ Σάρου γέφυρα καὶ τὸ γηραιὸν αὐτῆς φρούριον. Καὶ τὰ μὲν τῶν νομισμάτων τὰ φερόμενα ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἀρτιοχίας τῆς πρὸς τῷ Σάρῳ, εὐάριθμα πάνυ, τέσσαρά που ἢ πέντε· γινώσκωμεν ὅμως πολλὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀδανῶν τῆς αὐτῆς πόλεως, κοπέντα εἰς τιμὴν τοῦ Κομμόδου, Ἰουλιζ Δόμνης, Καρακάλλα, Πλαυτίλλης, Διαδομηνιανῶ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ Γαλλικηνῶ. Μεταξὺ δὲ τῶν ἐπιγραφῶν μνημονεύομεν τὴν ἐπὶ τῆς γέφυρας τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ὀυτέρου τῷ 1737 ἀντιγραφείσαν, ἔχουσαν δὲ οὕτω

Γ. ΙΟΥΑΙΟΣ ΑΒΩΝΙ
ΔΗΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΣΤΡΑ
ΤΙΩΤΗΣ ΔΕΓΕΜΩΝΟΣ
ΙΣΤ' ΦΑ. ΦΙΡΜΗΣ. ΘΕΟΙΣ. ΚΑ-
ΤΑΧΘΟΝΙΟΙΣ ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΓΟΝΕΥ
CIN.

Παρατηρήτέον οὖν ἐνταῦθα ὅτι ἡ πρὸς τὸν μνημεῖον τοῦτο ἀνατίθεται στρατιώτης, ἦν πολίτης Ῥωμαῖος, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς τοῦ προνομίου, τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἐπωνυμίου αὐτοῦ. Τὸ ὄνομα τῆς ΙΣΤ' λεγεῶνος ἀναγινώσκειται ἐπὶ πολλῶν ἐπιγραφῶν, ἀπαντῶμενον καὶ μεταξὺ τῶν λεγεῶνων τοῦ Μάρκου Ἀντωνίου· εἶχε δὲ ὀνομασθῆ οὕτως ἀναμφισβητῶς ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Φλαυτοῦ Οὐεσπασιανῶ. Ὀνωμάσθη δὲ καὶ Flavia Firmia ἐπὶ Νέρωνος καὶ Τραϊανῶ, Flavia Iulialis δ' ἐπὶ Τίτου Ἀντωνίνου καὶ ἐπὶ Καρακάλλα δὲ Flavia. Καὶ τὰ μὲν θεοὶς καταχθονίαις, Diis inferis καὶ Diis manibus, τυπικὰ πῶς εἰσι καὶ συχνάκις ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐπιτυμβίοις ἀπαντῶνται· τὸ καὶ τοῖς γορηθεῖσιν ὅμως εἶναι μοναδικόν. Γνωστὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας καὶ Ῥωμαῖοι ἀπέδιδον λατρείαν τινὰ καὶ τιμὰς εἰς τοὺς Ὀνητοὺς αὐτῶν γεννήτορας· (α) οἶον προσφορὰς, θυσίας καὶ συμπόσια. Παρὰ ταύτας δ' ἕτερας δύο οὐχ ἦττον ἀξιολόγους ἐπιγραφὰς ἐξέδοτο τὸ πρῶτον ὁ Πυλὸς Λουκάς ἐν τῇ τελευταίᾳ αὐτοῦ περιηγήσει, (β) ἐξ οὗ τὴν πρώτην παραλαβόντες ὅ, τε Βοίκιος (γ) καὶ Βρύγκιος (δ) καὶ Ἰάκωβος (ε) καὶ ἄλλοι πολλὰκις ἀνετύπωσαν ἔχουσαν οὕτως·

Ον[τ]ως σῆς ἀρετῆς, Αὐξέντις, καὶ τόδε Ουῦμα
δειμασθαι ποτάμου χειμερίοισι ἰρόμοι[ε]
Ἀφῆκτον κρηπίδα σιδεροδέτοισι θεμελίαις,
ὧν ὑπερ εὐρείην ἐξετάνοσας ὁδόν.
ἦν πολλοὶ καὶ πρῶθεν ἀπειρεῖσαι νό[οι]ο

(α) Bl. Ovid. Fast. l. II. V. 533. Αἰῶν. ββλ. l. 18.
(β) Paul Lucas trois, voyag. t. I. p. 322.
(γ) Boeck C. I. G. t. III. p. 209. n. 4440.
(δ) Brunck. Anst. t. III, p. 401.
(ε) Jacobs Anthol. Palom. t. II. p. 848. n. 270.

Κυδναίων βεβήρων τεύξαν ἀφαιροτέρην· σοὶ δ' ὑπὲρ ἀφίδων αἰώνιος ἐβρέζωται καὶ ποταμὸς πλήθυσ[ι] πρῆύτερος τε[λ]έθει, αὐτὸς τὴν δ[ε] γέφυραν ἀνασχόμενος τελέσ[α]σθ[α]ι ἡγεμόνος τ[ε]λεθ[ε] τοῦ διασημοτάτου, ὄφρα σε καὶ μετέπειθεν ἔχοι κλέος ἴσον ἐκείναις, οἱ Νεῖλου προχοᾶς ζεῦξαν ἀπειρεσίους.

Καὶ τοῦ μὲν τὴν γέφυραν ζεῦξαντος ἀρχιτέκτονος τοῦνομα, ὡς δὴλον ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ἦν Αὐξέντιος, τοῦ δὲ κατὰ τοὺς τότε χρόνους τῶν Κιλικίων ἡγεμόνος τὸ ὄνομα ὁ μὲν Βρύγκιος (α) Πίθου ἀναγνωστός ὑπέλαβε· πρῶτον δὲ ὅτι ἐφαρμόζοντο ἔστιν.

Ἦς δ' αὐτως καὶ τὴν ἕτερον ἐκ τοῦ αὐτοῦ περιηγητοῦ παραλαβόντες ἐξέδοσαν τὸ δεύτερον Βιμαρδός τε (β) καὶ Βοίκιος (γ), ἢ δ' ἔχουσαν·

Κυρίκινα Πόπλου τὴν λάρνακα κατεσκευάσα
παραν[ε]λλῶ δὲ μετὰ τὸ ἐμὲ βληθῆναι ἐξόν
εἶναι καὶ τέκνον μου ἐπιμιγῆσαι, ἐτέρη δὲ μηδε-
νί. Βι δὲ τις ἄλλος ἐπιχειρήσῃ, δώσει τῷ φίλκω
* β' καὶ λόγον ὑφέξεται τῇ ἐξουσίᾳ.

Καὶ ἐνταῦθα δὲ σημειώτέον τὸ ὄνομα Κυρίαίνα ὡς σπάνιον, καθάπερ καὶ τὸ μέχρις ἡμῶν διατηρηθὲν ἀρχαῖον ἔθος τοῦ μῆδενα ἕτερον ἐξεῖναι εἰς τὸ αὐτὸ μῆδεμα θάπτεσθαι ἢ τοὺς ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους· τὸ δ' ἐναντίον θεωρεῖν οὐ μικρὸν ἀσέβημα, ἐν ᾧ παρά τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐθνῶν εἰς καὶ μόνος ἐν τῷ αὐτῷ μνηματι τίθεται ἄνθρωπος. Τὸ δὲ ὑφέξεται ἀντὶ ὑφέξει.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Ἀλεξάνδρῳ Παγκαλῇ τῷ ἀρχαιολόγῳ χαίρειν!

Πρὸ μικροῦ ἀνευρέθη τυχαίως ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν Μινῶν τῆς νήσου Ἀμοργῶ κατὰ τὴν θῆσιν Ἐκαστόμυλα, μεταξὺ τῶν εἰρηπῶν ἀρχαίου χριστιανικοῦ ναοῦ, βάλθρον ἀνδριάντος καλῶς λελαξευμένον ἐξ ἀπλοῦ λίθου, ἐφ' οὗ ὑπάρχει τὸ ἐξῆς ψήφισμα, γράμμασιν ὠραίοις Ῥωμαϊκῆς ἐποχῆς, ὅπερ διὰ τὴν φθορὰν τοῦ λίθου μετὰ δυσκολίας πολλῆς ἀναγνούς καὶ μετ' ἐπιστάσεως ἐν μέρει συμπληρώσεως ἀνατίθημι εὐσεβῶς πρὸς τὸ σεπτὸν ἡμῶν ΠΑΝΒΠΙΣΤΗΜΙΟΝ, ἐν ᾧ ἐδιδάχθη πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν τε

(α) Σελ. 10.
(β) Bimard. in Murat. t. III, p. MDCLXV. 40.
(γ) C. I. Q. ip. 43441.

ἀρχαίαν καλλιτεχνίαν καὶ τὴν ἐπιγραφικὴν, δῶρον λιτὸν εὐγνωμοσύνης μεγάλης.

Καὶ πρὸς ἡμᾶς δὲ ἰδίως, τὸν τῆς Ἀρχαιολογίας καὶ τῆς Ἐπιγραφικῆς σοφὸν Καθηγητὴν ἐκφράζω πανδῆμος βλαθεῖν τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τε τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστημῶν τελεσφόρον διδασκαλίαν καὶ διὰ τὴν θερμὴν σύστασιν τῶν τῆς πατρίδος ἀρχαιοτήτων. Ἐναυλὸς εἰσέτι παραμένει ἐν τοῖς ὡσὶν ἡμῶν ὁ κατὰ τὴν 10 Ἰουλίου 1848 συγκλητικῶτατος ἐκείνος ἐπίλογος, ὅτε δακρύων δακρύνοντας ἀπεχαιρέτας ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἑδρας τοῦ Πανεπιστημίου τοιαύτῃ λέγων· « Ἀπέλθετε τῆς Ἑλληνικῆς ἐστίας σπινθῆρες ἵνα θερμάνητε ἕκαστος τῆς φίλης πατρίδος τὰ εὐκλεῆ μάρμαρα, τὰ ὅποια βαρβαρότητος χειρῶν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας κατέφυξεν. Ἀπέλθετε ἵνα συναθροίσητε καὶ συναρμολογήσῃτε ἕκαστος τῆς πατρίδος καλλιτεχνίας τὰ πανταχοῦ τῆς γῆς διεσπαρμένα τμήματα, τὰ ὅποια ἔπου ἐν ὧσιν εἶπ' ἐν Ἑλλάδι, εἶπε, παρ' αἵσαν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ πέραν τοῦ Ἰσταννοῦ μεγαλοπρεπῆ μνημεῖα κοσμοῦντα, ἐθνικῶ καὶ ἀπαραγράπτῳ δικαίῳ τῆς Ἑλλάδος κτήματα εἶναι. . . Διδάξατε τὸν λαὸν νὰ σέβηται ὅσα καὶ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἐσεδάσθη, ἐμπνεύοντες εἰς αὐτὸν τὸν ἔρωτα τῶν ὠραίων τεχνῶν. . . »

Σήμερον τῶν Ἀμοργῶν Μινῶν κατοικοῦντων, ἔδοξεν ἄρχουσι βουλήθῃ ἡμῶν γινώμη στρατηγῶν καὶ δέκα πρώτων ἐχόντων δὲ καὶ τὴν πρωταρχικὴν ἐξουσίαν εἰσηγήσασθαι τὸ ψήφισμα Ἐρωκράτους Ἀρσενίου τοῦ πρώτου ἀρχόντος. Ἐπιψηφισαμένου Ἀθηναίου

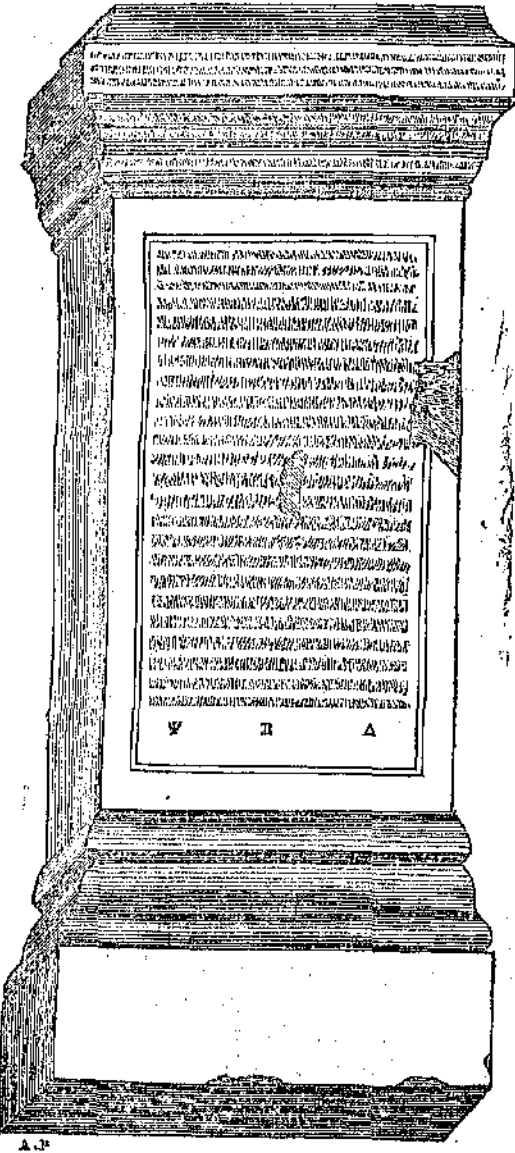
Β' τοῦ

Ἰγγοῦ βουλευτοῦ, ἐγράφη κατὰ νόμον Ἰβελὶ ὁ ἀξιολογώτατος Φιλάγαθος Ἰάσωνος ἀνὴρ πρηνεγομένως μὲν καλῶς τε καγαθῶς καὶ κοσμῶν τὸ τῆς βουλῆς ἡμῶν ἀξίωμα, διαδόχος γενόμενος ἐν τε ἀγορανομίαις κοσμῶν πολεμικῆς καὶ στρατηγικῆς στεφανηφορέας (τε ἐνδύξως καὶ τὰς λοιπὰς πάσας ἀρχὰς τε καὶ λειτουργίας ἐκτελέσας φιλοτέμεις ἀγαθίμως πρὸς γάμον ἀπὸ τῆς ἑθελῶν πόλεως γυναικα τὴν εὐγενεστάτην καὶ σωφρονεστάτην Κλαυδίαν Λεωνίδου καὶ ἐξ αὐτῆς γενήσας ἀνέδρεψεν υἱὸν Φιλάγαθον μεγάλως ἡμῶν ἐκ παιδὸς ἡλικίας * * * * ἑλιπίδας ὑποφαινοῦσα διὰ τε τῆς κοσμιότητος καὶ τῆς τοῦ ἥθους πραότητος οὐ καὶ αὐτῆς δυνάμεως ἡγορανήσειεν φιλοτέμεις πατήρ) προαιρούμενος καὶ ἐν τούτῳ τὴν πόλιν εὐεργετεῖν συνέθη δὴ τὸν παιδᾶ πρὶν ἢ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἡλικίᾳ προσελθεῖν * * * τῆς ἀπειρηκῆτος πεπρωμένης ἀνακτικῆς * * * τοῖς ἐπαχθέντα ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθεῖν (δεδόχθαι (διὰ) τοῦ θεοῦ ψήφισματος εἰς τε παρα(νεσην) τοῦ ἀξιολογώτατου πατρὸς αὐτοῦ Φιλαγάθου καὶ εἰς ἀμνηστὴν τῆς εὐποιίας ἀναστήσαι τὴν βουλήν τοῦ ἥρωος ἐν ἐπιστή(μῳ) τότῳ χαλκοῦν ἀνδριάντα ὁλοσώματον ὑπόμνημα καὶ τοῖς μεταγενεστέροις ἐσόμενον ἀρετῆς τε καὶ καλοκαγαθίας τῆς περὶ τὸν δῆμον Περὶ τοῦ

αυτοῦ ἐγράφη ψήφισμα τρία ἐξ ὧν τὰ δύο ἐπε-
 δόθη (τῆ) ἄρχοντι ἵνα ἀποπέται εἰς τὸ ἀρχαῖον
 ἐδομημένον ἀγροῦντες βουλῆς Π Π Γ εἰδῶν
 ἀποδείξων Σπυρίδω Απρω καὶ Ἀννώ Μιζιμ
 Ἰπάταις Ὡς Ἐπὶ στεφανώρου Ἀττικοῦ. Β.
 τοῦ Πρωτεύου Ὡς Ἐμικράτης Ἀριστίωνος
 ὁ πρῶτος ἄρχων τῆς Ἀρχιεπίσκοπ. Μεινωτῶν π ὁ
 λωὸς εἰσεγγράμην καὶ ἀπεδοξίμην
 Ἀθηναίων. Β. τοῦ Ἡγητῆ βουλευτῆς ἐπεψηφισάμην.

Ψ Β Δ
 (Ψήφισμα Βουλῆς Δήμου).

Τὸ ψήφισμα τοῦτο δι' οὗ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Δῆμος
 Ἀμοργίων ἀπαθνατίζει τὸν ἥρωα φιλόλογον (φι-
 λιππάου) Ἰάκωβος δι' ἀναστάσεως χαλκοῦ εἰκονι-
 κῶν ἀνδριάντος, τιμὴν σχεδὸν ἰσόθεον αὐτῷ ἀπο-
 νόμενους, θέλομεν ἐξηγήσει διὰ μακρῶν σημειώσεων
 καὶ συνελοδοῦσι μετ' οὐ πολὺ ταῖς λοιπίαις τῆς Ἀ-
 μοργῶ ἐπιγραφῆς. Ἦδη δὲ μόνον τὸ κείμενον ἀ-
 πλῶς ἐκδίδομεν μετὰ τῶν κατ' εἰκασίαν συμπλη-

ρώσεων ἐν ἀγκύλαις. Ὁ λίθος ἔχει μῆκος μὲν 1+
 40, πλάτος δὲ μεσαῖον 0,54 καὶ πᾶχος ἴσον, τὰ
 δὲ γράμματα ἰσομεγέθη πανταχοῦ καὶ καθάρωτα
 ὄντα ἔχουσι μῆκος 0,02. Ἀνωθεν δὲ τοῦ βῆθρου
 ὑπάρχουσι δύο ἐνακαπαὶ ἀπέχουσι ἀλλήλων 0,10,
 ἐν αἷς οὐδὲν ἔχνος χαλκοῦ ἢ μολύβδου φαίνεται,
 μήκους μὲν 0,20, μεσαίου δὲ πλάτους 0,08, καὶ
 βῆθους κατὰ μὲν τὴν πτέρναν 0,04, κατὰ δὲ τοὺς
 δακτύλους 0,02 ὥστε ἔχνη ποδῶν δεκατοῦς παι-
 δός, κελῶς ἐργασμένη, ἐν αἷς ἑσπεροῦντο τὰ πέλ-
 ματα τοῦ χαλκοῦ ἀνδριάντος, οὗ τινος τὸ ὕψος εὐ-
 ρίσκομεν ἐξ ἀναλογίας 1 μέτρ. Ἀυτῶν δὲ διὰ τὸ
 χαλκοπλαστικὸν τῆς ἀρχαιολογίας μέρος ἔτι οὐδε-
 μία ἐλπίς ὑπάρχει πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ τοιοῦτου ἀν-
 δριάντος, ὅς τις, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ
 υποβάθρου, ἦτο καλλιτεχνικὸν ἔργον, καὶ ἴσως ὡς
 ὑπὸ ἀποίκων Σαμίων τεχνουργηθέν, ἐκ τοῦ χαλκο-
 πλαστικῶ ἐργαστηρίου τοῦ διατηρηθέντος καὶ φη-
 μισθέντος ἐν Σάμῳ ἐπὶ Φιλία, Ροίκου, Θεοδώρου
 καὶ Γηλεκτέους, πρὸς οὗς ὁ Παισαβίας ἀναφέρει
 τὴν πρώτην πλάσιν ὀλοκλήρων χαλκῶν ἀγαλμά-
 των τε καὶ ἀνδριάντων ἐν Ἀίγυπτῳ ἢ Κοίνοις. Οὐ-
 δεμία λέγω ἐλπίς ὑπολείπεται ἀνεύρεσεως, διότι
 ἀρθέντος τοῦ ἀνδριάντος, ἄγνωστον πότε καὶ ὑπὸ
 τίνος ὁ λίθος μετεκομίσθη ἀπὸ τοῦ ἐπιστήμου τό-
 που τῆς πόλεως Μινώας, ἐνθα ἡ Βουλὴ ἔθηκεν αὐ-
 τόν, πρὸς τὴν περὶ τὴν (θέλομεν ἐνασχοληθῆ νὰ
 ὀρίσομεν ἐν καιρῷ κατὰ προσέγγισιν τοῦλάχιστον
 τὰ ὅρια τῆς Μινώας), καὶ ἐνετειχίσθη πρὸ πολλῶν
 αἰώνων ὡς ὑποσύλιον εἰς τὴν βύρσειον πλευρὰν τρι-
 σποσπάτου ἀξιολόγου χριστιανικοῦ ναοῦ, οὗ τινος
 τὰ εἰρήνια ἀνεσκήφισαν ἐν μέρει μόνον καὶ ἀτελῶς
 πρὸ 25 περίπου ἐτών. Τόδε τὸ διάγραμμα εἰκα-
 νίζει ἀκριβῶς τὸ σχῆμα τοῦ υποβάθρου.

Ἐν Ἀμοργῷ, τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1858.
 ΕΜΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΑΜΟΡΓΙΝΟΣ.

ΕΚΘΕΣΙΣ
 ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ
 ΤΟΥ
 Κ. R. WHATELY.

Ὅπως ἀποβῆ τελεσφόρος ἡ σπουδὴ τῆς Λογικῆς
 ἀνάγκη πᾶσα νὰ μὴ περιορίζεται μόνον εἰς ξηρούς
 τινος τύπους, ἐξ ὧν οὐδὲν ἄλλο προκύπτει ὄφελος
 εἰμὴ ἡ ἐκμάθησις ὀλίγων τεχνικῶν ὄρων πάντη ἀνε-
 φερμύστων εἰς τε τὸν ἐπιστημονικὸν καὶ τὸν πρα-
 κτικὸν βίον, ἀνάγκη, ἀπεκλυομένη τῶν δεσμῶν τῆς
 σχολαστικότητος καὶ συμβαδίζουσα μὲ τὴν πρόσοδον

τῶν ἠθικῶν καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ μὲ τὰς
 σημερινὰς αὐτῶν ἀνακαλύψεις, νὰ καταστῇ ἀληθὴς
 ὄργανον τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, καὶ ἐπομένως
 ν' ἀποπλῶνῃ τὸν περιστριβόμενον αὐτῇ μῶμον, ὅτι
 ἐπαγγελλομένη νὰ διδάξῃ τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῆς
 διατοῆς καὶ νὰ διεκολλῇ τὸν τρόπον τοῦ ἀνα-
 καλύπτει νέας ἀληθείας, ἐξελέγχεται ἀνεπικρῆς
 καὶ ἀσχοπος.

Ὅθεν μεταξὺ τῶν νεωστὶ ἐκδοθεισῶν Πραγμα-
 τειῶν περὶ τοῦ κλάδου τούτου τῆς φιλοσοφίας ἡ
 τοῦ Ἀγγλοῦ Κ. Ρικάρδου Whately ἐπιγραφόμε-
 νη Στοιχεῖα Λογικῆς, ἧς ἐγένοντο ἐν Ἀγγλίᾳ μὲ-
 χρι τοῦ 1855 δέκα ἐκδόσεις, μᾶς ἐφάνη βέλεια
 πρότερος ἐνεκεν τῆς εὐστόχου ἐκλογῆς καὶ τεχ-
 νικῆς ἐπιξεργασίας τοῦ ὕλικου, ἔνεκεν τῆς εὐμε-
 θέτου καὶ εὐσυνόπου τῶν μερῶν διατάξεως, ἔνεκεν
 τῆς ἀδιακόπου τῶν θεωριῶν καὶ τῶν κανόνων ἐπιεξ-
 ηγήσεως διὰ παραδειγμάτων συνήθων καὶ οικείων
 κατὰ μέγα μέρος λαμβανόμενων ἐκ τῆς καθημερι-
 νῆς τοῦ βίου χρήσεως, ἔνεκεν ἐπὶ τέλος καὶ αὐτῆς
 τῆς ἀκριβοῦς, ἀπλῆς καὶ ἁμάλῃς φράσεως, δ' ἧς
 καὶ αὐταὶ αἱ μάλλον ἀφηρημένοι καὶ στρωφαὶ ἐν-
 νοιαὶ καθίστανται εὐαριναῖς, καθαρὰ καὶ εὐλη-
 πτοι.

Τοῦ πονήματος λοιπὸν τούτου ἐπιχειροῦντες τὴν
 ἔκδοσιν, σκοποῦν προτιθέμεθα ὅπως ὑποβάλλομεν
 τὴν ἄλλως ἐμφυτον περὶ τὰς μελέτας ταύτας ῥο-
 πτὴν καὶ τάσιν τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος, παράσχωμεν
 οὕτως εἰπεῖν δοκίμιον τοῦ τρόπου κατ' ἂν ὀφείλεται
 σήμερον νὰ καλλιεργῆται καὶ νὰ σπουδάζεται τὸ
 εἶδος τοῦτο τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ὁ Συγγραφεὺς προκατάρχεται
 ὀρίζων τὴν Λογικὴν ὡς ἐπιστήμην οὐχ ἦττον ἢ τέ-
 χνην τοῦ συλλογίζεσθαι, καθότι διερευνῶσα ἀφ'
 ἐνὸς τῆς ἀρχῆς καθ' ἧς τελεῖται ὁ συλλογισμὸς
 καὶ ἀποσυνθέτουσα εἰς τὰ στοιχεῖά της τὴν διανοη-
 τικὴν ταύτην ἐργασίαν ἀφ' ἑτέρου, ἐξάγει ἐκ τῶν
 ἀρχῶν ἐκείνων κανόνας τινὰς προφυλακτικούς κατὰ
 τῆς ἀπάτης καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν χρῆσιμεύοντας.

Κατόπιν δὲ ἀκριβοῦς πως ἐραπτόμενος τῆς ἱ-
 στορίας τῆς Λογικῆς καὶ σύντομον ποιούμενος μνησιν
 τῶν πρωτίστων καὶ κυριωτέρων ἐκ τῶν ἀνεκάλθεν
 μέχρι τῶν ἡμερῶν μας περὶ αὐτῆς συγγραψάντων,
 ἀνευρίσκει εἰς τὰς πομπώδεις ἐπαγγελίας καὶ ἀπο-
 φάνσεις τινῶν ἐξ αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῶν κατὰ τῶν
 ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης ἀνεφουεσῶν ἐνστάσεων, ὅτι ἡ
 Λογικὴ ἀντὶ τοῦ νὰ συντείνῃ εἰς ἀνακάλυψιν τῆς ἀ-
 ληθείας ἐπισκοπεῖ τὸ φῶς αὐτῆς, διαστρέφει τὸν
 νοῦν καὶ ἀντίκειται εἰς τὸ ὀρθῶς συλλογίζεσθαι,
 ἐνστάσεων εὐκόλως ἀνασκευαζομένων, ἐὰν ἡ Λογι-
 κὴ περιλεισθῇ ἐντὸς τῶν ἀληθῶν αὐτῆς ὀρίων, ἐὰν
 θεωρηθῇ ὅποια πραγματικῶς εἶναι, ἦτοι ὡς ἡ Γραμ-
 ματικὴ τοῦ συλλογισμοῦ ἐμπεριλαμβάουσα τύπον
 εἰς ἂν δύναται ν' ἀναχθῇ πᾶς ὀρθὸς συλλογισμὸς,
 καὶ ἐπομένως τέλος ἔχουσα νὰ ἐξετάξῃ τὸ κύρος καὶ
 τὴν ὀρθότητα πάσης συλλογιστικῆς ἐργασίας. Ὅθεν
 ἡ συλλογιστικὴ θεωρία δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς
 ἰδιαιτέρως μεθόδος τοῦ συλλογίζεσθαι, ἀλλ' ὡς

μέθοδος τοῦ ἀποσυνθέτειν τὴν διανοητικὴν ἐκείνην
 ἐνέργειαν, ἧτις ἀνάγκη νὰ τελῆται εἰς πάντα ὀρθὸν
 συλλογισμὸν, ἀπαρράλλετως καθὼς ἡ Γραμματικὴ
 δὲν θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρως γλῶσσα, ἀλλ' ὡς τὸ
 ἄθροισμα τῶν κανόνων οὓς ὀρεῖται νὰ τηρῇ ὁ βου-
 λόμενος νὰ λαλῇ ὀρθῶς γλῶσσάν τινα.

Κατὰ τὴν ἀξίωσιν ἄρα τοῦ Κ. Whately, ἡ μὴ
 τῆς Λογικῆς δικαιοδοσία εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν
 ἢ ἐνέργεια τοῦ συλλογισμοῦ, ἀλλ' ὄχι καὶ τὸ ὕλι-
 κὸν ἢ τὸ ἀντικείμενον ἐφ' οὗ ἐφαρμόζεται. Ἴνα δὲ
 καταστήσῃ ἔτι σαφεστέρην τὴν θεωρίαν του, παρα-
 βάλων τὴν Λογικὴν μετὰ τῆς Ἀριθμητικῆς παρα-
 τηρεῖ ὅτι, καθὼς αὐτὴ οὐδένα λόγον ποιουμένη τῶν
 ἀριθμομενῶν πραγμάτων στρέφεται περὶ αὐτοὺς
 τοὺς ἀφηρημένους ἀριθμούς, οὕτω καὶ ἡ Λογικὴ ἀ-
 ποφαίνεται περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ κανονικῶς κα-
 τασκευασθέντος συλλογισμοῦ, οὐδόπως ἀποβλέπου-
 σα εἰς τὰ πράγματα, οὐδόπως ἐξετάζουσα τὸ ση-
 μαίνόμενον ἐκάστου ὄρου, καὶ τὴν ἀληθειαν ἢ τὸ
 ψεῦδος ἐκάστης προτάσεως. Καὶ τὸ νὰ κατακρίνη
 δὲ τις τὴν Λογικὴν ὡς μὴ ἐκπληροῦσαν καὶ τοῦτο
 τὸ ἔργον εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ κατακρίνη καὶ τὴν
 Ὀπτικὴν ὡς μὴ περιέχουσαν εἰς τὸν τυφλὸν τὴν
 ὄρασιν.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ὀφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ὅτι ὁ
 περιορισμὸς οὗτος τῶν ὀρίων τῆς Λογι-
 κῆς, ἡ διαγραφὴ τοσοῦτον στενοῦ κύκλου ἐντὸς τοῦ
 ὁποίου ἐμπερικλείει αὐτὴν ὁ Συγγραφεὺς, εἶναι ἀπο-
 τέλεσμα τῆς ἀτελείας καὶ ἀπακλειστικότητος τοῦ
 προταθέντος ὀρισμοῦ, εἶναι τὸ ἐξαχόμενον τῶν
 μονομερῶν ἀρχῶν, ἀφ' ὧν ὀρμώμενος προεκβέται
 καὶ προσδιορίζει τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ ὅρια τοῦ μα-
 θήματος.

Καὶ τῶντι ἐν μέσῳ τῆς ἐπικρατούσης διαφωνί-
 ας μεταξὺ τῶν Λογικισμῶν, τῶν μὲν ὀριζόντων
 τὴν Λογικὴν ἐπιστήμην καὶ τέχνην, τῶν δὲ οὐτε
 ἐπιστήμην οὐτε τέχνην, ἀλλ' ὄργανον, τῶν δὲ ἐπι-
 στήμην καὶ οὐχὶ τέχνην, τῶν δὲ τὸ ἀνάπαλιν ὡ-
 φειλεν ὁ Κ. Whately νὰ ἐξηγήσῃ σαφέστερον τοὺς
 λόγους δι' οὓς προκρίεται νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν Λο-
 γικὴν ὡς ἐπιστήμην συνάμα καὶ τέχνην. Ὄφειλε νὰ
 παρατηρήσῃ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπιστήμη ἦναι ἰδιόσκο-
 πος, ἐὰν τέλος αὐτῆς ἦναι ἡ θεωρία καὶ ὄχι ἡ πρᾶ-
 ξις, ἀναγκαστικῶς ἔπεται ὅτι καὶ ἡ Λογικὴ εἶναι ται-
 κύτη διότι δι' αὐτῆς τὸ πνεῦμα θεωρεῖ μερίδα
 τινὰ ἑαυτοῦ, γίνεται κάτοχος τοῦ τρόπου τῆς δι-
 νοητικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας, καὶ ἀποκτᾷ καθαρὰν καὶ
 περρωτισμένην συνείδησιν τῶν ἀρχικῶν ἐκείνων κα-
 τηγοριῶν, ὑπὸ τὸ πρῆγμα τῶν ὁποίων τὰ πάντα ἐν-
 νοεῖ καὶ ἀντιλαμβάνεται τῶν ἐκ τῶν προτέρων ἐ-
 κείνων νόμων, καθ' οὓς σχηματίζει τὰς ἐννοίας, τὰς
 κρίσεις καὶ τοὺς συλλογισμούς του. Ἄλλ' ἂν καὶ οἰα-
 δήποτε ἐνέργεια ἐκτελεῖται κατὰ νόμους, δὲν ἀποβαί-
 νει ὅμως ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἢ συνείδη-
 σις ἢ ἡ θεωρία αὐτῶν τῶν νόμων. Ἀπεναντίας δὲ κα-
 τὰ τὴν περὶ ποιήσεως πραγματείαν του, ἡ Λογικὴ
 εἰσὶν ἰδιαιτέρως μεθόδος τοῦ συλλογίζεσθαι, ἀλλ' ὡς

πιννοθη ή βητορικη, ώσαύτως οι άνθρωποι επί μακρόν χρόνον ήρμεμφύτως εξέτελεσαν τας διαφόρους διανοητικας των εργασις, ποικιλοτρόπως εσχηματίσαν, διήρσαν, έσύγκριναν τας έννοιαι των, πριν ή άνεγείρωσι την τής λογικής επιστήμην, ήτοι πριν λάβωσι συνείδησιν των νόμων των διανοητικών εργασιών· διότι ένφ χαρακτηριστικόν τής επιστήμης είναι ή προσωτισμένη συνείδησις του άντικειμένου της, άπεναντίας ή έν τή τέχνη έγκειμένη έννοια είναι κυρίως ή έλλειψις τιαύτης συνείδησεως και το άυθόρηκτον. Καί τοι βυολογείται παρά πάντων ο σοφοκλής ποιητής άριστος, ούδαίς όμως διά τούτου έννοει ήτι έσύνθετε τά δράματά του άποβλέπων εις εφαρμογήν ιδιαιτέρας τινός θεωρίας τής δραματικής ποιήσεως. Έν άλλαις βήμασιν, ένφ ή επιστήμων κατέχει τας αρχάς, ο τεχνίτης κατέχεται ύπ' αυτών. Το αυτό δε τούτο κατά μέγα μέρος αληθεύει και περί τής λογικής· δύναται τις να ήναι επιτήδειος λογικός, ή να έχη λογικόν νούν χωρίς να ήναι ούδούτως ειδήμων τής λογικής επιστήμης· δύναται να έχη θαυμασίαν επιτηδειότητα εις το να διακρίνη εύστόχως τας μεταξύ των έννοιων σχέσεις, ή να εξάγη εκ τινων διδομένων άρθων και άσφαλή συμπεράσματα, χωρίς να γινώσκη τούς νόμους του συλλογισμού και τής κρίσεως. Καθόλου δε ειπείν, ένφ διά τήν τέχνην άπαιτείται εύφύη και φυσική δεξιότης, διά τήν επιστήμην άπαιτείται σπουδή και μάθασις· διότι, κατά τον Άριστοτέλην, *διδασκτ ή πάσα επιστήμη δοκεί είναι.* (Άριστ. Ηθ. Νικ. 5. 3.)

Εκ τούτων λοιπόν συνάγεται ότι ή λογική δεν είναι άκριτως επιστήμη συνάμα και τέχνη, κατά τον όρισμόν του συγγραφέως, άλλ' επιστήμη θεωρητική συνάμα, άν θέλη τις, και πρακτική, καθ' όσον ή ύπ' αυτής χρησιμοποιήνη γνώσις θεωρείται ή ως ιδία σκοπος ή και ως μέσον χρήσιμον εις επιτηδειαν άλλου τινός σκοπού. *Όρθως δ' έχει και το καλίσθαι τήν φιλοσοφίαν έκαστήμην τής αληθείας.* Θεωρητικής μιν γάρ τέλος αλήθεια, Πρακτικής δ' έργον (Άρ. Μετ. Α. Έκτ. 1.)· διότι διερευνώσα κυρίως τούς άναγκάσιους νόμους τής διανοίας συντίθει ένταυτή και προς καταρτισμόν και διύρθωσιν, εξαπαλλίζουσα αυτήν κατά τής άπάτης και κατευθύνουσα τας ενεργείας της εις τήν τής αληθείας εύρεσιν.

Άλλ' εκ των δύο τούτων προσδιορισμών τής λογικής, ο μιν πρώτος άποτελεί το ούτιώδες αυτό ή και κύριον έμπεριεχόμενον, ο δε δεύτερος είναι ή έπουσιώδης και άπλοών σύμβαμα. Ο μιν θεωρητικός αυτής χαρακτηρ, καθό έρευνα των πρώτων αρχών και των νόμων τής διανοίας, είναι έσωτερικός και άναγκάσιος, ο δε πρακτικός καθό τελών εις θεραπειαν αυτής είναι, ούτως ειπείν, παραπληρωματικός και τυχαίως έκπηγάζων από αιτίας έξωτερικας και άλλοτρίας αυτής τής επιστήμης.

Άλλ' ούχ ήττον άναπαρκής δέικνυται ο όρισμός του συγγραφέως και ως προς το άντικείμενον τής λογικής, όπερ κατ' αυτόν είναι το συλλογίζεσθαι.

Έμεις δέν δυνάμεθα να παραδεχθώμεν ότι ή λογική περιστρέφεται άποκλειστικώς περί τον συλλογισμόν και τά διάφορα αυτού είδη, έν παρέργω μόνον εξετάζουσα τας άλλας διανοητικας εργασις, καθ' όσον άπλώς συνεργούσι και συμβάλλουσιν εις τήν του συλλογισμού. Άπεναντίας φρονούμεν ότι είναι άνάγκη να υποβληθώσιν εις άυστηράν άνάλυσιν τά πρώτα εκείνα στοιχεία πάσης γνώσεως, αι κατηγορίαι τής ανθρώπινης διανοίας, ατινες καίνται ως βάσις των έννοιών, καθώς αΰται των κρίσεων, και αι κρίσεις των συλλογισμών· να εξετασθώσι χωρίς έκαστος των γενικών διανοητικών προσδιορισμών, όποιοι παρίστανται εις τας κατηγορίας, τας κρίσεις και τούς συλλογισμούς, και να θεωρηθώσιν αι ενεργείαι αΰται ως διάφοροι φάσεις μιαις και τής αΰτης ενεργείας τεινούσης προς ένα και τον αυτόν σκοπόν, τήν επιστημονικήν απόδειξιν τής άντικειμενικής αληθείας· εις τρόπον ώστε διά τής άναγκάσις μεταβάσεως και μετατροπής των έννοιών εις κρίσεις και τούτων εις συλλογισμούς, ν' αναραινεται ο κύριος σκοπός εις άπάσας τας μερικας ενεργείας, και να προτάττεται έκάστοτε ως ο κοινός όρος των, ως το κέντρον προς ο κατευθύνονται.

Έκτός τούτου έπειδή ή λογική, κατά τον προσκετεθέντα όρισμόν του συγγραφέως, είναι ή επιστήμη ούχ ήττον ή ή τέχνη του συλλογίζεσθαι, κατά τίνε σημασίαν πρέπει να εκληφθ ή λέξις αΰτη; Κατά τήν μάλλον περιωρισμένην αΰτης έκδοχήν σημαίνει το συμπεραίνειν εκ του γενικού το μερικόν· καθολικώτερον δε σημαίνει άπλώς το εξάγειν οτανδήποτε άπόφασιν εκ τινων δεδομένων· κατά τήν σημασίαν δε ταύτην συλλογισμός· δύναται να κληθ ή ή έπαγωγή ούχ ήττον ή ή γεωμετρική απόδειξις.

Έντεθεν λοιπόν έπεται ότι, ίνα μη έμπερικλείεται ή λογική έντός στενών όρίων, προσφορέστερον όφραλα να ήρισθ ή θεωρητική και πρακτική επιστήμη των νόμων τής διαοίας και των διαφόρων αυτής ενεργειών και δυνάμεων.

Μετά τήν εισαγωγήν αρχεται ή πραγματεία διαιρουμένη εις τέσσαρα βιβλία, ών το πρώτον δεν είναι άλλο τι ειμή προπαρασκευή τις και προοδολήσις εις τήν κατάληψιν των έπομένων, προδιβάζομένου βαθμηδόν του άμυήτου τής επιστήμης εκ των εύκολωτέρων και γνωστοτέρων επί τά μάλλον άφρημένα και άγνωστα. — Βξηγούμεθα. Η μέθοδος δι' ής ή επιστήμη συστηματοποιείται, διοργανοίται και καταρτίζεται είναι ή συνθετική, άρχομένη εκ τινων άπλών και στοιχειωδών αρχών, προχωρούσα βαθμηδόν εις τά ήττον άπλά, και τελουτώσα με τούς πλέον συμπεπλεγμένους και πολυσυνηθέτους συνδυασμούς. Καί βέβαια διδασκαμής τής επιστήμης διά τής μεθόδου ταύτης, αι γνώσεις μας διευθετούνται φυσικώς εις το πνεύμα, συνορμολογοϋνται προς άλλήλας, και έν τή μήμη έντυπώνονται ζωηρότερον. Άλλά πρόκειται να ιδώμεν πώς έφθασεν ή επιστήμη να σχηματισθ ή καθό

τοιούτη, διά τίνος όδοϋ προήλασεν εις τας άπλάς εκείνας και στοιχειώδεις αρχάς; ή έν άλλοις βήμασιν ή συνθετική μέθοδος τίνε άλλην προϋποθέτει ως προεσχωγήν αυτής και προοίμιον; Η άνάγκη τής αναλυτικής μεθόδου γίνεται κατάδηλος, έν άποβλέψομεν ότι προς έποικιοδύμωσιν τής επιστήμης προαπαιτείται ή έπεξεργασία του ύλικού, ή άκριβής παρατήρησις των συγκεκριμένων γεγονότων, και ή βαθμική αΰτων άποσύνησις εις τά άπλούστερα και στοιχειωδέστερα, μέχρις ου από άπυσύνησιν κατατήσομεν εις τήν ανακάλυσιν αΰτων των πρώτων αρχών, αΰτων των άναγκάσιων νόμων δι' ών εξηγούνται, σαφηνίζονται και προσδιορίζονται τά φαινόμενα, δι' ών το πολλαπλοών και ποικίλον άνάγεται εις ένότητα.

Όθεν ο συγκροτός, πριν ή πραγματευθ ή συνθετικώς το σύνολον και τά καθέκαστα τής λογικής επιστήμης, προς εξομάλυνσιν των ένταυθα άπυσυνημένων δυσκολιών, προτάττει αναλυτικόν σχέδιον του λογικού συστήματος, χειραγωγών ούτω τον άναγνώστην μέχρις αΰτων των προθύρων τής επιστήμης, και προδεικνύς αΰτφ τήν ιστορίαν τής έρεύνης και τής παρατηρήσεως δι' ής ο φιλοσοφικός νοϋς έφθασεν να συλλάβη και να πραγματοποιήσ η το λογικόν εκείνο σύστημα.

Κατά τήν μέθοδον λοιπόν ταύτην αναλύων τήν διανοητικήν έκείνην εργασίαν, ήτις υφίσταται πάντοτε ή αΰτη όποτε συλλογίζομεθα, άνευρίσκει ότι ή εις πάντα συλλογισμόν έπικρατούσα αρχή, ύπ' οτανδήποτε μορφήν και άν εκτίθεται είναι ή υπό του Άριστοτέλους άνακχυρωθείσα, είναι το αξίωμα εκείνο όπερ συνήθως γινώσκεται υπό τον τύπον του· *το κατά παντός κατηγορείσθαι και το κατά μηδένος, δηλ. παν είτι κατηγορείται (ήτοι καταφάσκειται) καθόλου περί οιαδήποτε τάξεως πραγμάτων, δύναται επίσης να κατηγορηται (ήτοι να καταφάσκειται) ή ν' άποφάσκειται* και περί οιαδήποτε τινος πράγματος ύπαγομένου εις τήν τάξιν εκείνην. Ούτω π. χ. καταφάσκοντες καθόλου περί τής τάξεως των σκιπίμων πραγμάτων· ότι προϋποθέτουσι νούν δημιουργικόν, κατόπιν δε ύπάγοντες εις τήν τάξιν εκείνην τον κόσμον, συμπεραίνομεν και περί τούτου, ότι προϋποθέτει νούν δημιουργικόν.

Όθεν ή Άριστοτελική αΰτη αρχή, δι' ής εξηγείται άπες ο μηχανισμός του συλλογισμού, όσα άπλούστερα και έναργεστερα είναι, τοσούτω μεγαλύτερα άποδεικνυται ή αξία και ή επιστημονική της δύναμις· διότι ο μεγαλύτερος τής φιλοσοφίας θρίκμος είναι το ν' άνάγη διάφορα και πολυποίκιλα φαινόμενα εις μίαν ή όλιγίστας άπλάς αρχάς.

Ο Συγγραφέας λοιπόν, άφου υπό αναλυτικήν μορφήν υπέδειξε τήν γενικήν τάσιν και τον σκοπόν τής επιστήμης, άφου διά τής εύκολωτέρας και οικειότερας μεθόδου εξομάλυνε τήν εις τήν επιστήμην όδον, έπιχειρεί ήδη διά τής κωνονικώτερας και συνοπτικώτερας, όποία είναι ή συνθετική, τήν επιστημονικήν έκθεσιν του λογικού ζητήματος.

Όθεν έν τφ Β' βιβλίω, όπερ επιγράφεται και

συνθετική έπιτομή, άπριθμίων τας διαφόρους διανοητικας εργασις τας άμέσως εις τον συλλογισμόν άναφερόμενας, παραδέχεται τήν συνήθη τριχοτομικήν αΰτων διαίρεσιν εις άπλήν άντίληψιν, κρίσιν και συλλογισμόν. Καί άντίληψις μιν είναι ή ενεργεια εκείνη του πνεύματος, δι' ής άποκατ ή έννοιαν άντικειμένου τινός· κρίσις δε δι' ής παραβάλλον δύο έννοιαι άντιλαμβάνεται τήν προς άλλήλας σχέσηιν συμφωνίας ή άσυμφωνίας, ή διε ή μία εκ αΰτων άνήκει ή δεν άνήκει εις τήν έτέραν. Συλλογίζεσθαι δε τέλος είναι ή ενεργεια του προχωρείν εκ τινων κρίσεων εις άλλην επί αΰτων βασιζομένην και εκ αΰτων προκύπτουσαν.

Άλλά θεωρών τας δύο πρώτας εργασις ως άπλώς συμπληρωματικας, καθ' όσον μόνον άναφέρονται εις τον συλλογισμόν, τας διεξέρχεται έπιπολικώς και ως έν παρόδω. Διατί όμως και ο συλλογισμός δεν δύναται άντιστρόφως να θεωρηθ ή ως εργασία συμπληρωματική των δύο πρώτων; Συλλογίζομενοι δεν προτιθέμεθα όπως εξάξωμεν κρίσιν τινά; και κρίνοντες δεν προτιθέμεθα όπως προσδιορίσωμεν και εξακριβώσωμεν τήν σημασίαν έννοίας τινός; Καί αι τρεις άρα αΰται εργασιαι είναι επίσης άλλήλων συμπληρωματικαι, ούδε είναι όρθόν να εξαιρηται μία τις εκ αΰτων και να θεωρηθαι αι λοιπαι ως έπουσιώδεις και δευτερεύουσαι.

Ο λόγος δε δι' έν ο Κ. Whately εξαίρει τον συλλογισμόν υπέρανω τής κρίσεως και τής άντίληψης είναι ότι, ο μιν εκτίθεται υπό τήν αΰτην μορφήν πάντοτε, ώστε υπαγόμενος εις κανόνας δύναται να εξέλγηται ήριστικώς αληθής ή ψευδής, υφίσταται ο αΰτός κατά πάσαν περίστασιν, είτε διά λέξων έκφρασθ ή, είτε άντι λέξων άντικατασταθώσιν άπλά σύμβολα π. χ. άλφαθητικά γράμματα, διότι ή δύναμις του δεν συνίσταται εις το σημαίνόμενον αΰτου, εις τήν ύλην του, άλλ' εις τον άπλοών τύπον και το είδος του, εις τήν σχέσηιν του συμπερασματός προς τά τεθέντα· ή δε άντίληψις και ή κρίσις δεν υπάγονται εις κανόνας, διότι είναι άδύνατον να λάβωμεν διακεκριμένην έννοιαν παντός πράγματος πριστανομένου δι' οιαδήποτε όρου, ή να εξακριβώσωμεν τήν αλήθειαν ή το ψεύδος πάσης ένδεχομένης προτάσεως. Άλλ' ένταυθα ής μεις συγχωρήθ ή να παρατηρήσωμεν εις τον συγγραφέα ότι, καθώς δυνάμεθα να προσδιορίσωμεν το είδος του συλλογισμού, όσαύτως δυνάμεθα και το των έννοιών και των κρίσεων, διότι και αΰται έχουσι τούς νόμους και τούς κανόνας, καθ' ος; σχηματίζονται άνεξαρτήτως του ύλικού των, ήτοι των ύπ' αΰτων παριστανομένων πραγμάτων.

Μετά τήν συνοπτικήν ταύτην εξέτασιν των δύο πρώτων διανοητικών εργασιών προβαίνων ο Συγγραφέας εις τήν θεωρίαν του συλλογισμού εκθέτει αυτόν μετά πλείστης άσας ακριβείας και διεξοδικότητος. Άπριθμεί τούς διαφόρους αΰτου τρόπους και σχήματα, και ειδικώς μιν πραγματεύεται περί του καθαρού κατηγορικού συλλογισμού, άλλ' έκτός τούτου διαλαμβάνει έν παρατήματι και περί των

κατὰ τρόπον, υποθετικῶν καὶ διαζευκτικῶν συλλογισμῶν, ἐστὶ δὲ καὶ περὶ τῶν συνεπτυγμένων αὐτοῦ εἰδῶν ὡς π. χ. περὶ τοῦ ἐπισημῆματος, σφαιρίτου, ἐπισημῆτος καὶ παραδείγματος, καὶ περὶ τῆς ἀνάγωγος αὐτῶν εἰς τὸν κανονικὸν συλλογιστικὸν τύπον. Καὶ τοὶ δὲ τὰ πλείεστα τῶν περὶ συλλογισμοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἐκτεθέντων ἀπαντῶνται καὶ ἐν ταῖς κοιναῖς περὶ λογικῆς πραγματεαῖς, ἐνταῦθα ὅμως ἐπιμαρτυρεῖ ἡ ἀπλουτέρεα, σαφέστερα καὶ συνοπτικωτέρα μέθοδος.

Ἄλλ' ἡ θεωρία τοῦ συλλογισμοῦ, διὰ τὴν ἦναι πλείστην, ὀφείλει νὰ διαλαμβάνῃ καὶ περὶ τοῦ σφαιρίτου οὐχ ἦττον ἢ περὶ τοῦ ὀρθοῦ συλλογισμοῦ. Ὅθεν καὶ ὁ Συγγραφεὺς ἐν τῷ Γ'. Βιβλίῳ πραγματείας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἐφαρμόζων τὰς ἤδη συστηθείσας συλλογιστικὰς ἀρχάς, καὶ ὑποβάλλων ἕκαστον εἶδος παραλογισμοῦ εἰς ἐπιστημονικὴν ἀνάγνωσιν.

Ἡ Ἀριστοτελικὴ διαίρεσις τῶν παραλογισμῶν εἰς τοὺς παρὰ τὴν λέξιν καὶ εἰς τοὺς ἔξω τῆς λέξεως ἀποδοκιμάζεται ὑπὸ τοῦ Συγγραφέως, καθὼς μὴ βασιζομένη ἐπὶ τινος διακεκριμένης καὶ καθαρᾶς ἀρχῆς παραδέχεται δὲ ἰδίαν ἐξήγησιν, καθ' ἣν οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν διαερμηνεύονται ὡς λογικοὶ παραλογισμοὶ, ἐν οἷς τὸ συμπέρασμα δὲν ἐπιτεταί ἐκ τῶν τεθέντων, οἱ δὲ ὡς μὴ λογικοὶ, ἢ ὕλικοι, ἐν οἷς ἐπιτεταί μὲν τὸ συμπέρασμα, ἀλλὰ τὸ ψεῦδος συνίσταται εἰς τὴν τῶν τεθέντων πρόσληψιν. Καὶ ἡ μὲν πρώτη τάξις περιέχει τοὺς παραλογισμοὺς ἐκείνους οἵτινες εἰναι κριτικῶς παραβιάσεις τῶν κανόνων τοῦ συλλογισμοῦ, καὶ τούτων ἡ ἐκθεσις ἀνήκει εἰς τὴν τῆς λογικῆς σφαιρᾶν. Ἴνα δὲ κατανοήσωμεν τὸ σφαιρὸν αὐτῶν ἀρκεῖ μόνον ὑ' ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀπλὴν μορφήν τῆς ἐκφράσεως οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τῶν ὀρίων σημαινόμενον. Οὕτω π. χ. εἰς τὸν ἐφεξῆς συλλογισμὸν

Ἦν εἴτι ἀναφέρεται εἰς τὸ Κοράμιον δὲν πρέπει νὰ πιστεύεται.

Ἄλλὰ θαύματα ἀναφέρονται εἰς αὐτό,

τὰ θαύματα ἄρα δὲν πρέπει νὰ πιστεύονται.

Ὁ ἐλάττων ὅρος, ἦτοι τὸ ὑποκείμενον τοῦ συμπεράσματος, ἐκλαμβάνεται καθολικῶς, ἐνῶς εἰς τὰ τεθέντα μόνον μερικῶς· ἐπομένως δὲ παραβιάζεται ὁ συλλογιστικὸς κανὼν ὁ προσδιορίζων ὅτι οὐδεὶς ὅρος πρέπει νὰ ἐκλαμβάνεται εἰς τὸ συμπέρασμα καθολικώτερον παρ' ὅσον ἐξελήθη εἰς τὴν τεθέντων.

Οἱ δὲ ὕλικοι, ἢ μὴ λογικοὶ παραλογισμοὶ διαίρουσιν εἰς δύο εἶδη. Α', εἰς τὴν μὴ ὀρθὴν πρόσληψιν τῶν τεθέντων, Β', εἰς τὴν συνήθως καλουμένην ἄγνοιαν ἐλέγχου, δι' ἣν ἀντι ν' ἀποδείξῃ τις τὸ ἐναντίον παρ' ὅτι δὴσχυρίζεται ὁ ἀντίδικος, ἀποδεικνύει ἄλλο τι προστόμιον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εἶδος περιέχει τὸν παραλογισμὸν ἐκεῖνον τὸν συνιστάμενον εἰς τὸ νὰ συμπεραίνωμεν ἐκ τινος μὴ ἀποχρώσεως αἰτίας ὡς ἀποχρώσεως. Π. χ. ἐν ἔνεκα τῆς κακῆς διαγωγῆς ἀνθρώπου τινὸς δὴσχυρίζομεθα

ὅτι ἐξάπαντός θέλει ἀποθάνει. ἄνωγ' ἡ τὸ ἀνέπαλιν ἔτι δὲ καὶ τὸν παρὰ τῶν λογικῶν καλούμενον, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι τούτο δὲ συμβαίνει βταν ἐν ἐκ τῶν τεθέντων ἦναι ἡ πάντη ταυτόσημον μὲ τὸ συμπέρασμα, ἢ ἐκ τούτου ἀποδεικνύεται ὡς π. χ. τὸ νὰ ἐξήγη τις τὸ κύριον ἱστορίας τινὸς ἐκ τοῦ ὅτι ἐν αὐτῇ μνημονεύονται προσδιωρισμένα τινὰ γεγονότα, ὧν ἡ πραγματικότης ἐξάγεται ἐκ τοῦ κύριου τῆς ἱστορίας ἐκείνης. Ὅθεν ὁ τρόπος οὗτος τοῦ συλλογίζεσθαι ἀποτελεῖ κλάρον, ὅστις ὅσον στενώτερος εἶναι, τοσοῦτω εὐκολώτερον ἐξαλέγεται, ἐνῶ ὅσον μεγαλῆτερος τοσοῦτω μάλλον ἀποβαίνει δυσεξελέγκτος. Τὸν τρόπον τούτον τῆς ἀποδείξεως παραρῶν καὶ ὁ Ηολιέρους περιγράφει ἰατρὸν λέγοντα, 'orium endormit parcerqu'il a uno vertu sororifique.

Καθ' ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸ δεύτερον εἶδος τῶν ὕλικῶν παραλογισμῶν, ἦτοι τὴν ἄγνοιαν ἐλέγχου, περιοριζόμεθα μόνον ὑ' ἀναφέρωμεν αὐτολεξεὶ περιτοπᾶς τινος ἐκ τῶν ἀξιολόγων παρατηρήσεων τοῦ Συγγραφέως, συνιστῶντες εἰς τοὺς ἀναγνώστας τὴν κατὰ πλάτος ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην αὐτῶν τούτων.

Ἡ διάφορα εἶδη προτάσεων, λέγει, κατὰ τὴν περιστασιν ἀντικαθίστανται ἀντὶ τῆς ἀποδεικτικῆς· ὅτε μὲν μερικὴ ἀντὶ καθολικῆς, ὅτε δὲ πρότασις μετὰ διαφορητικῶν ὄρων. Ποικίλα δὲ μέσα ἐπινοοῦνται πρὸς κατόρθωσιν καὶ ἀπόκρουσιν τῆς ἀντικαταστάσεως ταύτης, ὥστε τὸ ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ ἐξαγόμενον συμπέρασμα πρακτικῶς νὰ χρησιμεύῃ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ὡς ἐκεῖνο ὅπερ ὄφειλε ὑ' ἀποδειχθῆ. Οὕτω π. χ. ἀντὶ ν' ἀποδείξῃ τις ὅτι ὁ ὑπὸ-δικος οὗτος ἔπραξε τρομερὸν ἔγκλημα, ἀποδεικνύει ὅτι τὸ ἔγκλημα δι' ὃ κριτικῶρεῖται εἶναι τρομερὸν. Ἀντὶ ν' ἀποδείξῃ (κατὰ τὸ γνωστὸν διήγημα περὶ τοῦ Κύρου καὶ τῶν δύο χιτῶνων) ὅτι ὁ μεγαλύτερος παῖς εἶχε δικαίωμα νὰ βιάσῃ τὸν ἕτερον παῖδα ὅπως ἀνταλλάξωσι τοὺς χιτῶνας τῶν, ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀνταλλαγὴ ἦτον εἰς ἐκατέρους ὠφέλιμος κ. (Ἰδὲ Βιβ. Γ'. 15.).

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ στενὰ ὄρια τῆς ἐκθέσεως ταύτης δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ προσέλωμεν εἰς περισσοτέρας λεπτομερείας περὶ τῶν διαφορῶν εἰδῶν τῶν παραλογισμῶν, μεταβαίνομεν ἤδη καὶ εἰς τὸ τελευταῖον βιβλίον τοῦ ἀνα χειρας συγγράμματος ἐμπεριέχον συμπληρωματικὰς τινὰς θεωρίας περὶ τῆς δικαιοδοσίας τοῦ συλλογισμοῦ, περὶ τῆς σφαιρᾶς ἐντός τῆς ὁποίας ἐμπερικλείεται ἡ συλλογιστικὴ ἐνέργεια, θεωρίας ἀξιολόγους καὶ διαχεούσας φῶς ἐπὶ τινῶν σπουδαίων ζητημάτων διευκρινούντων καὶ ἀναπτυσσόντων διαφόρους ἐκ τῶν ἐν τοῖς προηγούμενοις βιβλίοις τελειῶν ἀρχῶν.

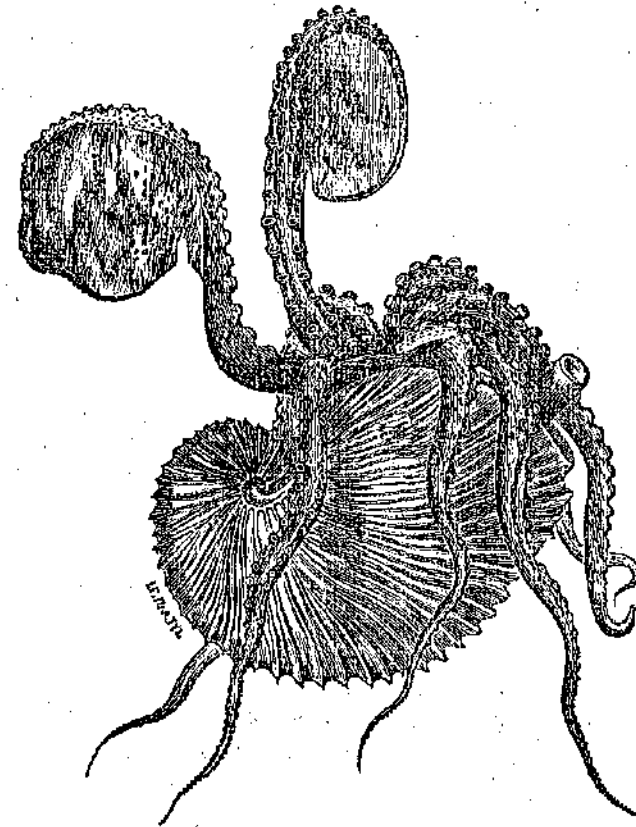
Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΣ.

(Ἐπιτεταί τὸ τέλος.)

ΝΑΥΤΙΑΟΣ.

—000—

Δύο εἶδη θαλασσίων ζώων ὀνόμαζον ναυτίλους οἱ ἀρχαῖοι, ἐξ ὧν τὸ ἐν πιθανόν ὅτι εἶναι τὸ διὰ τῆς παρακειμένης εἰκόνης παριστανόμενον. Ἰδοὺ δὲ τί λέγει περὶ αὐτῶν ὁ Ἀριστοτέλης· α' Ἐστὶ δ' ἄλλοι δύο (πολύποδες) ἐν ὄστράκοις, ὃ τε καλούμενος ὑπὸ τινῶν ναυτίλος· καὶ ὁ ναυτικὸς, ὑπ' ἐνῶν δὲ ἀνοὺν πολύποδος· τὸ δὲ ὄστρακον αὐτοῦ ἐστίν, οἷον

ἵνα ῥῆθόν γε ἀνέλθῃ, καὶ κενὸν ναυτίληται· ἐπιπλάτας δὲ, μεταστρέφει. Ἐχει δὲ μεταξύ τῶν πλεκτανῶν ἐπὶ τι σὺνιψες, ὅμοιον τοῖς στεγανόποσι τοῦ μετὰ τῶν δακτύλων· πλὴν ἐκεῖνοι μὲν παχύ, τούτοις δὲ λεπτόν τοῦτο καὶ ἀραχνῶδες· ἐστὶν. Χρηταὶ δ' αὐτῷ ὅταν πνευμά τι ἦ, ἰστίῳ ἀντὶ πύλλου δὲ, τῶν πλεκτανῶν παρακαθίσθαι. Ἄν δὲ προεθῆ, καταδύσει, τῆ· θαλάσσης μετώπας τὸ ὄστρακον. Περὶ δὲ γενέσεως καὶ συναυξήσεως τοῦ ὄστράκου, ἀκριβῶς μὲν οὐκ ἔχω ὄπται· δοκεῖ δ' ὅτι ἐξ ὀβελίης γίνεσθαι, ἀλλὰ φέρεσθαι ὡς παρ' ἄλλοι ἀπὸ τινῶν ναυτίλων· καὶ ὁ ναυτικὸς, ὑπ' ἐνῶν δὲ ἀνοὺν πολύποδος· τὸ δὲ ὄστρακον αὐτοῦ ἐστίν, οἷον ναταὶ ζῆν (6).

Ἄλλὰ καὶ ὁ Πλίνιος, καὶ ὁ Ὀπιανός, καὶ ὁ Αἰλιανός, καὶ ἄλλοι ἐκ τε τῶν ἀρχαιοτέρων καὶ νεωτέρων ὀμιλήσαν περὶ ναυτίλου. φαίνεται δὲ ὅτι εἰ καὶ μὴ εἶναι σπανία ἡ κόγχα τῶν ναυτίλων, εἶναι ὅμως δυσκολώτατον νὰ εἰρηθῆ φέροντα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ.

ΣΥΓΚΡΙΣΙΣ

ΤΗΣ

ΠΕΡΑΣ ΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ.

—000—

Πολλὰ ἔγραψαν περὶ τῆς ἱερᾶς Γραφῆς, πολλάκις ἀπεφάνθησαν ὅτι τὸ μόνον μέσον τὸ ὁποῖον δύναται τὴν σήμερον νὰ δείξῃ τὰς καλλοίας τῆς, εἶνε ὁ παραλληλισμὸς αὐτῆς μετὰ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων. Καθιερωθέντα ὑπὸ τῶν αἰώνων τὰ ποιήματα ταῦτα, ἔλαβον ἐκ τοῦ χρόνου εἶδος τι ἀγνώστου

κτεῖς κόλλος, καὶ οὐ συμφυῆς. Οὗτος νέμεται πολυλάκι παρὰ τὴν γῆν, εἶθ' ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐκκλύζεται εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ περιπετόντος τοῦ ὄστρέου ἀλίσκεται, καὶ ἐν τῇ γῇ ἀποθνήσκει. εἰσὶ δ' αὐτοὶ μικροί, τῷ εἶδει δὲ ὅμοιοι ταῖς βολιταίναις. Καὶ ἄλλος ἐν ὄστράκῳ, οἷον κοχλίς, ὃς οὐκ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ ὄστράκου, ἀλλ' ἐστίν ὡς περὶ ὁ κοχλίς, καὶ ἔξω ἐνίοτε προτείνει τὰς πλεκτάνους (α).

Ἄλλα γὰρ δὲ λέγει καὶ τὰ ἐξῆς ὁ Ἀριστοτέλης· α' Ἐστὶ δὲ καὶ ὁ ναυτίλος πολύπους τῆς φύσεως, καὶ οἷς ποιεῖ, περικτός. Ἐπιπλεῖ γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὴν ἀναφορὰν ποιησάμενος κἀνωθεν ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ ἀναφέρεται μὲν κατὰστρεμμένῳ τῷ ὄστράκῳ,

ἥτις δικαιοῖ μὲν τὴν σύγκρισιν, ἀποκρούει δὲ πᾶσαν ἰδέαν βεβηλώσεως. Ἐάν ὁ Ἰακῶβ' καὶ ὁ Νέστωρ δὲν κατάγωνται ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, εἶνε τοῦλάχιστον καὶ ὁ εἰς καὶ ὁ ἄλλος ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κόσμου, καὶ αἰσθάνεται τις ὅτι ἐν μόνον ὑπάρχει βῆμα ἀπὸ τῶν παλατιῶν τῆς Πύλου μέχρι τῶν σκηνῶν τοῦ Ἰσμαήλ.

Πῶς ἡ ἱερὰ Γραφή εἶνε ὠρκοτέρα τοῦ Ὀμήρου, ποῖαι αἱ ὁμοιότητες καὶ αἱ διαφοραὶ μεταξύ αὐτῆς καὶ τῶν Ὀμηρικῶν ποιημάτων, ἰδοὺ τί προτιθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ὅσον τὸ δυνατόν ἐν συντομίᾳ. Ἄς παρατηρήσωμεν λοιπὸν τὰ δύο ταῦτα μνημεῖα, τὰ ὁποῖα ὡς δύο μεμονωμένα στήλαι ἴστανται εἰς τὰ

(α) Ζῶν Ἰοσφ. τὸ Δ'.

(6) Αὐτ. τὸ Γ'.

πρόθυρα τοῦ ναοῦ τοῦ πνεύματος, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ ἀπλοῦν αὐτοῦ περιστόλιον.

Καὶ πρῶτον, εἶνε ἀρκετὰ περίεργον νὰ βλεπῆ τις ἀπ' εὐθείας ἀγωνιζομένης τὰς δύο ἀρχαιοτέρας γλώσσας τοῦ κόσμου· τὰς γλώσσας ἐκεῖνας δι' ὧν ὁ μὲν Μωϋσῆς καὶ ὁ Λυκούργος ἐδημοσίευσαν τοὺς ἰδίους νόμους, ὁ δὲ Πίνδαρος καὶ ὁ Δαβὶδ ἐψάλλον τοὺς ὕμνους αὐτῶν.

Ἡ μὲν Ἑβραϊκὴ γλῶσσα σύντομος, ἐνεργητικὴ, σχεδὸν ἄνευ κλίσεως τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, καὶ ἐκφράζουσα εἰκοσι διαφόρους ἐννοίας διὰ μόνης λέξης προσθήκης ἐνός γράμματος, δεικνύει τὸ ἰδίωμα λαοῦ δεξίης δι' ἀξιοπαρατηρήτου ἐπιμέλειας ἐννοίας μὲ τὴν πρωτότυπον ἀπλότητα βιβυτάτην γινώσκειν τοῦ ἀνθρώπου.—Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἐμφαίνει διὰ τῶν πολυπλόκων συζυγιῶν καὶ κλίσεων, καὶ τῆς σχοινοτανοῦς εὐγλωττίας τῆς, ἔθιμος πνεύματος μιμητικῆς καὶ κοινωνικοῦ, χαρίεν καὶ μάταιον, μελωδικὸν καὶ πολύλογον.

Ἡ Ἑβραϊκὴ ὅταν συνθέτῃ ἐν ῥῆμα, δὲν ἔχει ἀνάγκην εἰμὴ μόνον νὰ γνωρίζῃ τὰ τρία ριζικὰ γράμματα τὰ ὅποια σχηματίζουσι τὴν ἐνικὸν τρίτον πρόσωπον τοῦ ἀρίστου· ἔχει δὲ καὶ βοηθητικὰ τινὰ γράμματα πρὸ τῶν τριῶν ριζικῶν γραμμάτων μεταξὺ αὐτῶν ἢ καὶ μετὰ ταῦτα. Πολὺ πλέον περιπλεγμένη εἶνε ἡ σύνταξις τῆς Ἑλληνικῆς· περὶ νὰ παρατηρῆ τις ἀκριβῶς τὸ χαρακτηριστικὸν γράμμα, τὴν κατάληξιν, τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν παραλίγουσιν προσώπων τινῶν τῶν χρόνων τῶν ῥημάτων πρᾶγματα τόσον δύσκολα νὰ τὰ γνωρίσῃ τις, καθόσον ὁ χαρακτήρ χάνεται, μεταβάλλεται ἢ προσλαμβάνει ἀγνωστὸν τι γράμμα, κατὰ τὸ γράμμα μάλιστα πρὸ τοῦ ὀποίου κεῖται.

Αἱ δύο αὗται γλώσσαι, ἡ Ἑβραϊκὴ καὶ ἡ Ἑλληνικὴ, ἡ μὲν τόπον ἀπλῆ καὶ σύντομος, ἡ δὲ τόσον πολυσύνθετος καὶ ἐκτεταμένη, φαίνονται οὕτως τὸ ἀπεικόνισμα τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἡθῶν τῶν λαῶν οἵτινες τὰς ἐμίλουν· ἡ μὲν πρώτη παριστᾷ τὴν σύντομον διάλεκτον τοῦ Πατριάρχου, ὅστις μόνος πορεύεται πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ γαίματός του παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ φοίνικος· ἡ δὲ δευτέρα ἀναμιμνήσκει τὴν σχοινοτενῆ εὐφράδειαν τοῦ Πελασγοῦ τοῦ παρουσιαζομένου εἰς τὸ πρόθυρον τοῦ φιλοξενούντος αὐτόν. Ἐὰν λάθωμεν οὐσιαστικὸν τι Ἑλληνικὸν ἢ Ἑβραϊκόν, ἔτι καλῆτερον θέλομεν ἀνακαλύψει τὸ πνεῦμα τῶν δύο γλωσσῶν. *Nasher*, τὸ ὅποσον εἰς τὴν Ἑβραϊκὴν σημαίνει ἀετός, παράγεται ἀπὸ τὸ ῥῆμα *shar* = θεωρῶ, ἐπειδὴ ὁ ἀετός ἐνατενίζει εἰς τὸν ἥλιον· ἀετός εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀποκαθίσταται διὰ τοῦ ἀετός, καὶ σημαίνει πτησιν ὀρμητικὴν. Ὁ Ἰσραηλίτης ἐξεπλάγη δι' ὅτι ὁ ἀετός ἔχει ἐξοχώτερον τὸν εἶδεν ἀκίνητοῦντα ἐπὶ τῶν βράχων καὶ τῶν ὄρεων, καὶ ἐνατενίζοντα πρὸς τὸν ἀεικέλλοντα ἥλιον· ὁ Ἕλληνας παρστήρησε μόνον τὴν πτησιν τοῦ ἀετοῦ, τὴν ὀρμητικὴν φυγὴν, καὶ τὰ κινήματά του τὰ ἀρμόζοντα εἰς τὸ κύριον ἐλατήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Τοιαῦτα εἶνε ἀκριβῶς αἱ εἰκόνες τοῦ ἡλίου, τοῦ πυρός, τῶν ὀ-

ρέων συνεχῶς μεταχειριζομένων εἰς τὴν Γραφήν, καὶ αἱ περιγραφαὶ τῶν κινήσεων, τῶν θυρῶν, τῶν ἀγώνων, τῶν μεταβάσεων τοσούτω πολυπληθῶν ἐν τῷ Ὀμήρῳ.

Ὅροι τῆς ἡμετέρας συγκρίσεως θέλουσιν εἶσθαι οἱ ἑξῆς:

Ἡ ἀπλότης, ἡ ἀρχαιότης τῶν ἡθῶν, ἡ διήγησις, ἡ περιγραφή, αἱ παραθέσεις ἢ αἱ εἰκόνες, τὸ ἐξοχον.

Ἐξετάσωμεν τὸν πρῶτον ὄρον·

α. Ἡ ἀπλότης.—Ἡ μὲν τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς εἶναι συντομιωτέρα καὶ σοφωτέρα, ἡ δὲ τοῦ Ὀμήρου πλέου ἐκτεταμένη καὶ τερπνοτέρα. Ἡ πρώτη εἶνε γνωμολογικὴ, καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὰς αὐτὰς ἐκφράσεις πρὸς παράστασιν νέων πραγμάτων. Ἡ δευτέρα ἀγαπᾷ νὰ ἐκτείνεται εἰς λόγους, καὶ ἐπαναλαμβάνει συνεχῶς διὰ τῶν αὐτῶν ἐκφράσεων ὅ,τι πρὸ ὀλίγου εἶπεν.

Ἡ ἀπλότης τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς εἶνε ἀρχαίου ἰσρέως, ὅστις πλήρης θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων γνώσεων, ὑπαγορεύει ἐκ τοῦ βῆθους τοῦ θυσιαστηρίου τοὺς ἀκριβεῖς χρησμούς τῆς σοφίας. Ἡ ἀπλότης τοῦ ποιητοῦ τῆς Χίου εἶνε γέροντος περιηγητοῦ διηγουμένου εἰς τὴν καλύβην τοῦ φιλοξενούντος αὐτόν πᾶν ὅ,τι ἔμαθε κατὰ τὴν διάρκειαν μακρᾶς καὶ πολυμύχου ζωῆς.

β. Ἀρχαιότης ἡθῶν.—Οἱ υἱοὶ τοῦ ποιμένου τῆς Ἀνατολῆς βόσκουσι τὰ ποιμνία τῶν, καθὼς οἱ υἱοὶ τοῦ βασιλέως τῆς Τρωάδος. Ἄλλ' ὅταν ὁ Πάρις ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν Τρωάδα, κατοικεῖ καλύβιον πληθῶν γυναικῶν καὶ ἡδυπαθείας· ἀπλὴν σκηνήν, λιτὴν τράπεζαν, ἀγροτικὸς ὑπνέτας, ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι περιμένουσι τὰ τέκνα τοῦ Ἰακώβ εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς τῶν.

Ξένος τις παρουσιάζεται ἐνώπιον ἡγεμόνος ἐν τῷ Ὀμήρῳ; γυναῖκες καὶ ἐνόστε αὐτῇ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως ὀδηγοῦσιν αὐτὸν εἰς τὸ λουτρόν, τὸν ἀλείφουσι μὲ μύρα, τῷ δίδουσι νὰ νιφθῇ εἰς πρόχους (χέρνιβας) ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, τὸν ἐνδύουσιν ὀλοπόρφυρον χλαμύδα, τὸν ἐδηγοῦσιν εἰς τὴν ἀβύσσου τοῦ συμποσίου, τῷ προσφέρουσι ὄραλον ἐλεφάντινον ἀνακλινητήριον ἵνα καθῆσθαι, καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας του θέτουσι πεποικιλμένον ῥαπτὸν· οἱ δοῦλοι κερνώσι τὸν οἶνον μὲ ὕδωρ ἐντὸς μεγάλων ποτηρίων (κυπέλλων), καὶ τῷ προσφέρουσι τὰ δῶρα τῆς Δήμητρος ἐντὸς κανύστρων. Ὁ οἰκοδεσπότης χωρίζει δι' αὐτόν τὴν εὐχυμὸν ῥάχιν τοῦ θύματος, ἐκ τῆς ὁποίας τῷ προσφέρει μερίδα πεντάκις μεγαλύτεραν τῆς τῶν ἄλλων. Ἐν τούτοις τρώγουσι μετὰ μεγίστης εὐχαριστήσεως, καὶ ἡ εὐθυμία μετ' ὀλίγον διώκει τὴν πείναν. Μετὰ τὸ δεῖπνον, παρακαλοῦσι τὸν ξένον νὰ διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν του. Τέλος δίδουσι πρὸς αὐτόν ἀναχωροῦντα πλοῦσια δῶρα, ὅσον εὐτέλης καὶ ἀν' ἐφάνη ἡ ἀποσκευὴ του· δίδουσι τὸν ὑποθέτουσι Θεὸν ἐλθόντα οὕτω μεταμφιεσμένον ἵνα ἐξετάσῃ τὴν καρδίαν τῶν βασιλέων, ἢ ἀνθρώπων δυστυχῆ καὶ ἐπομένως εὐνοοῦμενον ὑπὸ τοῦ Διός.

Ἰπὸ τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀδραάμ ἡ ὑποδοχὴ γίνε-

ται διαφοροτρόποι· ὁ πατριάρχης ἐξέρχεται εἰς προῦπάντησιν τοῦ ξένου, τὸν εὐλογεῖ καὶ ἐπειτα δόξολογεῖ τὸν Θεόν· οἱ παῖδες τοῦ χωρίου φέρουσι τὰς καμήλους καὶ αἱ θυγατέρες τὰς ποτιζοῦσι· πλοῦνοι τοὺς πόδας τοῦ ὀδοιπόρου, αὐτὸς δὲ κάθηται κατὰ γῆς, καὶ τρώγει σιωπηλῶς τὸ δεῖπνον τῆς φιλοξενίας. Δὲν ζητοῦσι νὰ μάθωσι τὴν ἱστορίαν του, οὔτε τὸν ἐρωτᾷσι· μένει ἢ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν του κατὰ θέλησιν. Κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του τελοῦσι μετ' αὐτοῦ συνθήκην καὶ ὑψοῦσι τὸν λίθον τοῦ μαρτυρίου· ὁ βωμὸς οὗτος μέλλει νὰ ἀναγγελῇ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ὅτι δύο ἀνθρώποι τῶν ἀρχαίων ἡμερῶν συντηθήσαν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς· καὶ ἀπ' οὗ προσεφέρθησαν ἀλλήλοις ὡς ἀδελφοί, ἀπεχρησθήσαν ἵνα μὴ ἴδωσι ποτε ἀλλήλους, καὶ ἵνα ἐκτείνωσι τὰς μεταξὺ τῶν τάφων αὐτῶν ἀποστάσεις.

Παρατηρήσατε ὅτι ὁ φιλοξενούμενος ἀγνωστος παρὰ μὲν Ὀμήρῳ εἶναι ξένος, εἰς δὲ τὴν Ἰερᾶν Γραφήν ὀδοιπόρος· ὅποσον διάφοροι ἐπόψεις τῆς ἀνθρωπότητος! Ὁ Ἕλληνας δὲν ἐκφέρει παρὰ ἰδέαν πολιτικὴν καὶ τοπικὴν, ἐκεῖ ἔπου ὁ Ἑβραῖος προσέβει αἰσθητικὴν ἠθικὴν καὶ παγκόσμιον. Παρ' Ὀμήρῳ αἱ πολιτικαὶ πράξεις γίνονται μὲ ὄρυξον καὶ ἐπίδειξιν· δικαστὴς τις καθήμενος ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀγορᾶς, ἀναγγέλλει ὑψηφύνας τὰς ἀποφάσεις του· ὁ Νέστωρ εἰς τὸ παράλιον ἐκτελεῖ τὰς θυσίας του ἢ δημηγορεῖ πρὸς τοὺς λαούς· ὁ γάμος ἔχει δάδας, ἐπιθαλαμίου ὕμνους καὶ κρεμαμένους εἰς τὰς θύρας στεφάνους· στρατός, λαὸς ὀλόκληρος παρευρίσκονται εἰς τὴν κηδεῖαν βασιλέως· ὄρκος τελεῖται ἐν ὀνόματι τῶν ἐρινύων μετὰ τρομερῶν ἄρων κτλ.

Ὁ Ἰακώβ ὑπὸ τινὰ φοίνικα παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς σκηνῆς του, διανέμει τὴν δικαιοσύνην εἰς τοὺς ποιμένας του. « Ὅες τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸν μηρόν μου, λέγει ὁ Ἀδραάμ πρὸς τὸν ὑπνέτην του, καὶ ὄμοσον δι' ἐμοῦ εἰς Μεσοποταμίαν ». Δύο μόνον λέξεις ἀροῦσι νὰ συνάψωσιν ἐν συνοικέσιον ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς παγῆς· ὁ ὑπνέτης φέρει τὴν μνηστῆν εἰς τὸν υἱὸν τοῦ δεσπότου του, ἢ ὁ υἱὸς τοῦ δεσπότου ὑποχρεοῦται νὰ ποιμαίνῃ ἐν διαστήματι ἐπὶ τὰς ἐτῶν τὰ ποιμνία τοῦ πενθεροῦ του, διὰ νὰ λάβῃ εἰς γάμον τὴν θυγατέρα του. Εἰς πατριάρχης φέρεται ὑπὸ τῶν υἱῶν του μετὰ θάνατον εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων του, παρὰ τὴν πεδιάδα Ἐφρών. Τὰ ἔθη ταῦτα εἶνε ἀρχαιότερα τῶν Ὀμηρικῶν, ἐπειδὴ εἶνε ἀπλοῦστερα· περιέχουσι προσέτι ἐν ἑαυτοῖς γαλήνην τινὰ καὶ σοφωτότητα αἰτινες ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῶ πρώτων.

γ. Διήγησις.—Ἡ διήγησις τοῦ Ὀμήρου διακόπτεται ἀπὸ παρεκβάσεις, δημηγορίας, περιγραφὰς σκευῶν, ἐνδυμάτων, ὄπλων καὶ σκήπτρων, καὶ ἀπὸ γενεαλογίας ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων. Τὰ κύρια ὀνόματα ἀποδεικνύουσι δυσκατάληπτα ἐνεκὰ ἐπιθέτων· σπανίως ἦρας τις δὲν εἶναι θεῖος (θεός), ἕμοιος τοῖς ἀθανάτοις (θεοῖς ἐναλίγκιος ἢ ἐπιείκελος), ἢ τιμώμενος ὑπὸ τῶν λαῶν ὡς θεός (θεός ὡς τιμώμενος δῆμῳ.) Μία βασιλοποιεῖ ἔχει πάντοτε ὄρατους ἢ ἐκφρασεῖς ἀντὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξῃ, τὸ ἀφίνει νὰ

βραχίονας (λευκώλενας, χρυσώλενος;) εἶναι ὄρατα καὶ τρυφερά ὡς ὁ καρμὸς τοῦ φοίνικος τῆς Δήλου (Δήλιο . . . φοίνικος νέον ἔβρος), καὶ χρωστέει τὴν κόμην τῆς εἰς τὴν νεωτέραν τῶν χαρίτων (χαρίτων ὀπλοτεράων).

Ἡ διήγησις ὅμως τῆς Ἰερᾶς Γραφῆς εἶνε ταχεῖα, εὐληπτος καὶ ἄνευ πολυλογίας. Εἶνε πλήρης ἀξιωματῶν, καὶ αἱ ὀνομασίαι τῶν προσώπων ἐκφέρονται ἐν αὐτῇ ἄνευ ὑλακείας. Τὰ ὀνόματα ἐπαναλαμβάνονται ἀδικόπως καὶ σπανίως ἀντικαθίστανται διὰ τῶν ἀντωνυμιῶν, περιστάσις ἥτις ἠνωμένη μετὰ τῆς συγῆς ἀλλεπαλλήλιος τοῦ συνδέσμου καὶ, ἐκφράζει διὰ τῆς ἀπλότητος ταύτης κοινῶν πολλὴ πλησιωτέραν τῇ φυσικῇ καταστάσει παρὰ τὴν εἰκονιζομένην ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου. Αἱ φιλαυτίαι εἶνε ζωηραὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς Ὀδυσσεύς, ἐν ᾧ κοιμῶνται παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τῆς Γενέσεως.

δ. Περιγραφή.—Αἱ Ὀμηρικαὶ περιγραφαὶ εἶνε ἐκτεταμέναι καὶ τοὶ περιέχουσι χαρακτήρα τρυφερόν ἢ τρομερόν ἢ ὀλιβερόν ἢ χαρίεντα ἢ ἰσχυρόν ἢ ἐξοχον.

Ἡ Βίβλος εἰς ὅλα τῆς τὰ μέρη ἔχει συνήθως ἕνα μόνον τύπον ἢ ἕν μόνον χαρακτηριστικόν· ἀλλὰ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο προσεβεί ἐντύπωσιν, καὶ παριστᾷ τὸ ἀντικείμενον ὡς βλεπόμενον.

ε. Παραθέσεις.—Αἱ Ὀμηρικαὶ παραθέσεις ἐπεκτείνονται διὰ παρεμπιπτότων περιστατικῶν εἶναι ὡς μικροὶ πίνακες κρεμαμένοι εἰς τὴν περιφέρειαν οἰκοδομῆς πρὸς τέρψιν τῆς θέας, ἐκ τοῦ ὕψους τῶν ὀδῶν προσκαλοῦντες αὐτὴν ἐπὶ τὰς σκηνὰς τῶν τοπογραφικῶν καὶ τῶν ἀγροτικῶν ἡθῶν. Αἱ παραθέσεις τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἐν γενεῇ ἐκφράζονται δι' ὀλίγων λέξεων· λέων τις π. χ. χεῖμαρρος, θύελλα, πυρκαϊά, βρυχάται, πίπτει, καταστρέφει, ἀφανίζει. Πάντοτε γνωρίζει τὰς λεπτομερεῖς παραθέσεις, ἀλλὰ τότε λαμβάνει ὑψος ἀνατολικόν, καὶ προσωποποιεῖ τὸ πρᾶγμα, καθὼς τὴν ὑπερηφάνειαν εἰς τὴν κέδρον, κτλ.

ς. Ἐξοχον.—Τέλος πάντων τὸ ἐξοχον παρ' Ὀμήρῳ γεννᾷται συνήθως ἐκ τῆς ἀρμονίας τῶν μερῶν, καὶ φθάνει βαθμηδὸν εἰς τὸ τέμαξ του. ἐν ᾧ εἰς τὴν Ἰερᾶν Γραφήν εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἀπροσδόκητον· πίπτει ἐπάνω σου ὡς ἀστραπή· οὕτω μένεις κενύζων καὶ σπαρασσόμενος ὑπὸ τοῦ κερανοῦ, πρὶν ἐννοήσῃς πῶς οὗτος σὲ προσέβαλε.

Παρ' Ὀμήρῳ τὸ ἐξοχον σχηματίζεται καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν λέξεων, συναρμοσθῶντων πρὸς τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς ἐννοίας. Εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν ἐξ ἐναντίας τὸ ὑψηλότερον ἐξοχον προέρχεται συνεχῶς ἐκ τινος ἀντιθέσεως μεταξὺ τοῦ μεγαλείου τῆς ιδέας καὶ τῆς σμικρότητος, καὶ ἐνόστε μάλιστα ἐκ τῆς συνήθους καὶ τετριμμένης φράσεως τῆς παραστατικῆς τοιοῦτων λέξεων· ἐντεῦθεν προκύπτει κλονισμὸς τις καὶ ἀπίστευτος προσβολὴ τῆς ψυχῆς· διότι ὁπόταν ἐνθουσιασθῆν ὑπὸ τῆς ιδέας τὸ πνεῦμα ρίπτεται εἰς ὑπερφυσίαν· θεωρίας, ἀφῆνης ἢ ἐκφρασεῖς ἀντὶ νὰ τὸ ὑποστηρίξῃ, τὸ ἀφίνει νὰ

πέση εκ του ουρανού εις την γην και το κρημνίζεαι εκ του κίλπου του Θεου εις τους λειμώνας του κόσμου τούτου. Το είδος τούτου του ύψους ή εξόχου, τδ όρμητικώτερον πάντων, άρμόζει κατ' εξοχήν εις έν θν άπειρον και φοβερόν, τδ όποιον επιβάλλει την χειρά του εις τδ μεγαλήτερον καθως και εις τδ μικρότερα πράγματα του κόσμου.

Πραδείγματα τινε θέλουσι συμπληρώσει την άνάπτυξιν του παραλληλισμού τούτου. Υπάρχει εις την Ίλιάδα χωρίον τι αξιοπαράτηρον διά τδ ύψος του· εκεί όπου δ' Αχιλλεύς μετά τδν θάνατον του Πατρόκλου φαίνεται άνευ ικανοπλίας επί τδν προχωμάτων των Κλήνων, και τρέπει εις φυγήν τδς Τρωαδικάς φάλαγγας με τδς φωνάς του. Το χρυσούν νέφος τδ όποιον περιτριγυρίζει τδ μέτωπον του υιού του Πηλέως, ή φλόξ ήτις ύψούται υπεράνω τδς κεφαλής του, ή σύγκρισις τδς φλογός ταύτης με πυρόν καιούσαν έν καιρώ νυκτός επί του ύψους πύργου πολιούρκουμένου, αι τρεις άλλεπάλληλοι κραυγαι του Αχιλλέως, αιτινες τρις προξενούσι σύγχυσιν εις τδς Τρωϊκάς τάξεις· όλα ταύτα άποτελούν τδ Όμηρικόν εκείνο ύψος, τδ όποιον σύγκαιται, ως έβήθη, από την ζωοσιν (συνάφειαν) πολλών ώραίων συμβεβηκότων και από την μεγαλοπρέπειαν των λέξεων.

Εκ τδν του Σατωβριάνδου.

I. M. P.

(Ελευται τδ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Όνοματολόγιον Ναυτικόν. Έν Αθήναις εκ του βασιλικού τυπογραφείου, 1848.—Εις δον, εκ σελ. 72.

Επειδή ό λόγος περι όρων τεχνικών, όρων μάλιστα τδ πρώτον σήμερα γινόμενων δεκτών τδ προσταγδ τδς εξουσίας, δέν άνήκει βεβιαώς εις ήμδς τού; πάντη ασκλαμινίους νά κρινάμεν έν και κατά πόσον είναι όρθοί. Μίαν μόνην γενικήν παρατήρησιν, έφαρμοζομένην εις όλην την περι την γλώσσαν νομοθεσίαν, έχομεν νά προτείνωμεν, ότι όσάκις προάκται νά νομοθετηθώσιν όροι μέλλοντες νά γίνωσι κτήμα του λαού, κτήμα συνήθως άπικροτόν τδς μεταβολάς, τδς συνεχείς τουλάχιστον, ανάγκη πδσα νά γίνεται ή ονοματοθεσία μετά πολλήν περισκέφειας και μετ' ή μεγίστης κρίσεως, πρδ παντός δέ μετ' αντιπαράθεσιν λίαν επισταυμένων λέξεων. Αι λέξεις σημαίνοσι πράγματα, και τδ πράγματα έχουσιν έκασον ιδίαν ιστορίαν. Έάν άρα ό όρος τδν όποιον σήμεραν

καθιερωδ έμφαίνη ιστορικώς άλλο τι, ή καθιέρωσις είναι διττός επιβλαβής, και πρδς την αρχαίαν γλώσσαν, ής τινος διαστρέφω την τε έννοιαν και την ιστορίαν, και πρδς την νεωτέραν, εις την όποιαν εισάγω, και επιβάλλω μάλιστα, άτόπους λέξεις, έν ή ήτο δυνατόν νά παραδεχθώ άλλας, και σημαντικώτερας και όρθωτέρας.

Υποθέτομεν δέ ότι ταιούτη άρχή έχειραγωγήσε και τούδ συντάξαντας τδ Ναυτικόν όνοματολόγιον, τδ όποιον ίσως έλληνικώς και ευφωνώτερον έπρεπε νά επιγραφη Όνομαστικόν, όπως επέγραφε και τδ εκυτουδ Πολυδεύκης· διότι, όσάκις εύρίσκωμεν λέξεις έτοιμούς και καλδς εις την αρχαίαν, πρδς τί νά κοπιώμεν ήμδς; όνοματοθετούντας, και μάλιστα άκυρολογούντας; πολλάκις;

Αλλ' όπωςδήποτε, προσαγορεύομεν άσμένως την πρόθεσιν τού ν' άποσκαρκακισθώσι λέξεις βάρβαροι και ξενοπρεπει· έν δέ και εύτύχησιν οι συντάκται περι την αντικατάστασιν, βεβιαώς τδ έργον είναι πλείστου λόγου άξιον.

Τδ καθ' ήμδς, άναγγέλλοντες τδ βιβλίον, επιφέρομεν έν παρόδφ φιλολογικάς τινεσ παρατηρήσεις, και ταύτας μετά πολλής τδς συστολής.

Αι τδς επί κεφαλίδος του βιβλίου έγκυκλιου ό επί των Ναυτικών ύπουργός απαιτεί νά γίνεται του λοιπού γρησις των νεωτέρων όρων α έν τε τοις επισημοις έγγραφοις, και εις την συγγραφην των ήμερολογίων, την εκφώνησιν των κελευμάτων και εις αύτας τδς προφορικάς έν τη ύπηρεσία σχέσεις.»

Αλλ' όπως γείνη τούτο έπρεπε, νομιζόμεν, νά μη άρχεται τδ Όνοματολόγιον από των άγνώστων, δηλαδή από των γδν γινόμενων δεκτών λέξεων, τδς όποιας ό μέλλον νά μεταχειρισθη άγνοεί, άλλ' από των γνωστών. Άλλως, κατά την ένεστώσαν τάξιν του Όνοματολογίου, ό θέλων νά συντάξη, όπως έντέλλεται ό ύπουργός, αναφοράν έν ή πρόκειται πέρ' ειπείν περι γουδων, και ρυματίων, και ισμάτων (ούχι εκείνων τδς όποιας ήλθε νά γευθη ό Ξέρξης εις την Αττικήν), και αναγούσων, και περι των άσέμων δελτατών, ή ό θέλων νά προστάξη απόλαβε άντι άμπότσα και άνάκρουε άντι καλούμα, πρέπει νά έπεξέρχεται έκάστοτε έβδομηκοντα και δύο σελίδας, όπως εβρη τούδ όρους εις την 1, 15, 26, 30, 46 και 62. Ποσάκις ό ταλαίπωρος, έν τήχη μάλιστα άγωνιστής, ό αναθεματίση και τδ άοπ και τδ σπάδην, και τδν τετραν και τδ κορυλοστρόφιον! Ένώ, έν προετάσσοντο κατ' αλφαβήτον οι σημερινοί όροι και εξηγούντο διά των νεωτέρων, και ή αναφορά και τδ κέλευσμα θά έγίνοντο έν άκρωει και μετά μεγίστης εύκολίας.

Δέν είναι δέ μόνον άμείθοδον άλλά και έλλιπές τδ Όνοματολόγιον και λέγοντες έλλιπές δέν έννοούμεν περι τδς λέξεις, διότι τδ πρδγμα δυσκολώτατον· διά τούτο δέν εύραμεν έν αύτφ ούτε την πρόπλουν τδν του Θεουοδίδου, ούτε τδ έμβολάδ δούναί του Ξενοφώντος, ούτε τδν καταπειρατήρα του Ηρόδοτου· άλλά περι τδ κεφάλαια. Ούτω, π. χ. γίνεται

μέν λόγος περι καθόλης, ουχι όμως και περι παραλλήλως. Πδς λοιπόν έλκει ή έταιρεία των Έλληνικών άτροπολίων εις την γην τις Σύρας την Τόραν και τδ Παυελιήγιον· χάριν έπισκευής; ή τί γίνεται ό πάρολος, και αύτός ό γραμμοειδής του Πολυδεύκου;

Έχομεν δέ και άλλην μίαν, έσφαλμένην ίσως, ιδέαν, την όποιαν όμως κρινόμεν καλόν νά υποβάλωμεν εις τούδ νομοθέτας τδς γλώσσας. Έάν ή λέξις δι' ής έρικνεύει τι σήμεραν ό λαός, δέν είναι ξενική, ή βάρβαρος, ή κακόζηλος, πρδς τί άποβάλλεται και αντικαθιστάται δι' άλλης, πολλάκις μάλιστα γενικήν έχούσης την σημασίαν; Αδιάφορον έν δέν εύρίσκειται εις τδ λεξικόν τδ πρώτον, τδ αρχέτυπον των λεξικών είναι τδ στίμα του λαού. Έάν ή Έλληνική λέξις άύζεται εις αύτό, ουχι μόνον δέν πρόπει ν' άποβιβθη άλλά και νά θησαυρισθη. Τούτου δούθέντος, λυτούμεθα ότι τδ Όνοματολόγιον μετεποίησε τδν καθρέπην εις άθακα, ένφ άθακα έβάπτισε και την παπαδιάν (σελ. 39), τδν γοφόν (1) εις ισχίον, τδ μεριά εις γλουτούς, ένφ μάλιστα εκείνα είναι και εύσηματέρα τούτων, την γλαφυροτάτην πλέουσαν εις γάστραν, τδ κοράκι εις στείραν, τδν άραθόν εις καρθόν, και πλείστα άλλα. Ούτ' έννοούμεν διά τί τδ ουδέτερον γαλάγγια έγένοντο θηλυκαί γάλαγγες, και αι θηλυκαί φρακται ουδέτερα ρρήγματα.

Ότι τδ όνοματοθετείν δέν γίνεται πάντοτε εύδοκίμως έττω παράδειγμα και τδ σκευαγωγόν πλοϊον του Όνοματολογίου (σελ. 54). Η λέξις βέβαια άξιόλογος, άλλά κατηγορείται και επί άμαξών, και επί κτηνών, και, νά Δία, και επί όντων λογικών φερόντων σκεύη· πλην τούτου τδ σκευαγωγδ πλοϊα δέν φέρουσι μόνον σκεύη. Ό γαυλός του Ηροδότου άναπληροί, καθ' ήμδς τούλάχιστον, κυριολεκτικώτερον τδ σκευαγωγόν του Όνοματολογίου. Καταβάντες δ' ουτοι ές Φοινίκην και Φοινίκης ές Σιδώνα πόλιν, αύτίκα μέν τριήρας δύο επλήρωσάν, άμα δέ αύτήσι και γαυλόν μέγαν παντοίων άγαθών.» (2). Γαυλόν ούτω πλήρη παντοίων άγαθών, και ουχι άπλώς σκευών, τίς και εκ των δημιουργών των λέξεων δέν όρέγεται;

Τολμώμεν επί τέλους νά προσθέσωμεν και έτέραν σημείωσιν. Είπομεν προλογίζοντες ότι έκάστη λέξις έχει και ιστορικην άξίαν, και ότι ή αξία αύτη δέν πρέπει νά άλλοιούται αυθαίρετως. Ταιούτην δέ άλλοιούσιν νομιζόμεν ότι επαθόν τινε; όροι έν τφ Όνοματολόγι, και ιδίως ή βάρια. Η ταλαίπωρος αυτη βάρια, ήτις πρέπει νά γράφεται όρθώτερον μετά περισπωμένης, έγένετο τρίφοτος, δ' έστι capouillère, κανονοφόρος, γυμνοσί· και όμως έξώσων λέγει έν έκτάσει περι αύτδς ό πατήρ τδς ιστορίας (3), φαίνεται ότι δέν όμοιάζει πρδς την κανονοφόρον (4) του Όνοματολογίου. Πλην τούτου και ή λέξις ξένη, εξ Αιγύπτου, και κατά τδ Β'. ψήφισμα άπαγορεύεται άσφατώς πρδς τούδ έτερόχθονα νά λαμβάνωσι τδς θέσεις των αυτοχθόνων.

Αλλά μη λησμονώμεν ότι τδ έργον δυσκολώτατον, ως προείπομεν· άς όμολογήσωμεν εξ έναντίας πολλδς τδς χάριτας πρδς τούδ επιχειρήσαντας αύτό και μοχθήσαντας.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

—000—

ΝΕΟΒΟΥΡΑΚΟΝ. Η πόλις αυτη φησδομήθη υπό των Ολλανδών τδ 1621· τδ δέ 1697, είχε πληθυσμόν 4,302 κατοίκων, τδ 1730, 8,638, τδ 1756, 13,740, τδ 1786, 23,614, τδ 1790, 33,131, τδ 1800, 60,489, τδ 1820, 123,706, τδ 1830, 213,470, τδ 1845, 269,873, τδ 1841, 312,710, και τδ 1855, 629,810.

Σήμεραν δέ ό πληθυσμός υπερβαίνει τδς 650,000, και αυτη είναι ή πολυανθρωποτέρη πόλις άπάσης τδς Αμερικής.

ΑΝΤΑΛΛΑΓΑΙ. Έν Αδουσσινία τιμώνται τδ έμπορεύματα άντι ώρισμένης τινός ποσότητος πιπέσεως και άλατος. Έν τη Νέα Ιη άντι ξηροδ άντακίου (mouge), έν Βιργινία άντι νικουτιανής, έν Κιάκτη τδς Κίνας άντι του έπιτοπίου ύδραματος του καλουμένου να γαλίνα. Έπι Βυζαντινών πολλάκις έτιμώντο άντι σιρικών ύραματών. Εί; διάφορα των Ινδιών μέρη ή έλλειψις νομισμάτων ήνάγκασε τούδ κατοίκους νά μεταχειρίζονται είδος κοχλίων, όπερ είναι έν χρήσει και έν Γουινέα και άλλαχού τδς Αφρικής. Έπι δέ τδς άνακαλύψεως τδς Αμερικής μετεχειρίζοντο εις τδ Μεξικόν άντι νομισμάτων κάκκουσ κακάου. (βλ. Henri Storc, Cours d'conomie politique. T. IV. note 6.)

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ. Η συνθήκη του χαιρετίζειν διέκκατόν και ένός κανονοβολισμών τούδ Αυτοκράτορας και βασιλείς έλαβεν άρχήν εκ του περιστατικού τούτου· ότι ό Αυτοκράτωρ Μιζιμιλιανός επανερχόμενος νικηφόρος εις Γερμανίαν έμελλε νά διέλθη διά τδς Αύγούστης, αι δημοτικαι άρχαι άπεράσισαν νά υποδεχθώσιν αυτόν μετά πολλών τιμών, και μάλιστα δι' έκκατόν κανονοβολίων. Αλλά μετά τδν χαιρετισμόν ό φρούρχος άμφιβάλλων άν αι κανονοβολίαί ήσαν 100 ή 99, προσέταξε νά ρίψωσιν έτι μίαν, ίνα μη άποδάση τφ αυτοκράτορι μικρότερον τδς παρά του δήμου ψιφισθείσης τιμής. Από τδς Αύγούστης ό αυτοκράτωρ μετέβη εις Νυρεμβέργην, ή; τινος οι κάταικοι μη θέλοντες νά υποδεχθώσιν αυτόν με όλιγωτέρης τιμής, έβήσαν έκκατόν και μίαν κανονοβολίας. Έκτοτε καθιερώθη πανταχού ή συνθήκη αυτη.

(1) Έκ ταύτης ούν τδς άκέραιης κοψόμενοι έκλα όσον τε διπήρα, πλινθηδόν συντιθεοι ναυπηγόμενοι τρόπον τούτονδ· περι γ έ μ φ ο υ ς πικνοδ και μακρούς περιέρουσι, κλ. Ηρόδ. Β'. 96.
(2) Ηρόδ. Γ'. 138.
(3) Ο αύτός Β'. 98.

(4) Γράφι τδ κανόνιον μετά δύο νν, δέ παραγόμενον εκ τούδ κ ά ν ν α, του σημαίνοντασ κάλαμον· λίγομεν και ή κ ά ν ν α του τουργικού, και δ ί κ α ν ν ο γ τουργίαι.

ΩΦΕΛΕΙΑ ΕΚ ΤΟΥ ΚΑΠΝΙΣΜΑΤΟΣ. Περιπλέων τὴν Ὀκεανίαν ὁ μοίραρχος Οὐίλκνς ἐπληροφόρηθη ὑπὸ τινος τῶν νησιωτῶν ὅτι πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχε ναυαγήσει εὐρωπαϊκὸν πλοῖον. Μιθῶν δὲ ὅτι ἐσώθησαν οἱ ἐπιβάται, ἠρώτησε πού ἦσαν. Ὁ δὲ νησιώτης ἀπεκρίθη ἀταράχως· — Τοὺς ἐσφάζαμεν καὶ τοὺς ἐφάγαμεν. — Ὁλοὺς; ἐπανέλαθεν ἐκπλαγείς ὁ Οὐίλκνς. — Πλὴν ἑνὸς, εἶπεν ὁ βάρβαρος. — Καὶ πῶς ἐφείσθητε μόνον ἑνός; — Διότι, ἐπρόσθεσεν ὁ ὠκεανίτης, τοὺς ἔζοντας ὡς αὐτὸς κάπνους δὲν τρώγομεν, διότι τὸ κρέας τῶν γίνεται ἀνέδεστον κατὰ τὴν ἄσμην καὶ τὴν γεῦσιν. — Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι καὶ ἡ πολλὴ χρῆσις τοῦ καπνοῦ δύνανται κατὰ τι νὰ μᾶς ὠφελήσῃ, ἢν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βλάπτῃ τὴν υγίαν.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ. Εἰδὸς τι ἐφημερίδων εἶχον καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι, τὰ καλούμενα, *acta*, καὶ *Diurna* ἢ *Compilatio*· ἀλλ' αὐτὰ ἐπενοήθησαν κυρίως περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 17'. ἑκατονταετηρίδος. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφάνησαν, ὡς γνωστὸν, ἐν Ἑνετίᾳ, ὅπου ἐπωλοῦντο ἀντὶ Ἑνετικῶν χαλκονομισματός, τοῦ καὶ γὰρ ἐτέτα καλουμένου· διὸ καὶ αὐτὰ ὠνομάσθησαν γὰρ ἐτέτα. Ἡ πρώτη τῶν ἐν Γαλλίᾳ δημοσιευθεισῶν ἐφημερίδων ἐφάνη τὴν 1 Ἀπριλίου τοῦ 1631 ἔτους. Σήμερον δὲ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν τοσοῦτον ἐξηπλώθη ἀπανταχοῦ τῆς γῆς, ὥστε αἱ καθ' ἕλληνας τὴν ὑφήλιον ἐκδιδόμεναι ὑπολογίζονται μέχρι 3,600· δηλαδή εἰς μὲν τὴν Εὐρώπην 2,430, εἰς δὲ τὴν Ἀμερικὴν 110, τὴν Ἀσίαν 50, καὶ τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὰς νήσους 20. Ἐκ δὲ τῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων πρῶτον ἐφάνη ἐν Γαλλίᾳ περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος τὸ *Journal des Savants*, ἥτοι Ἐφημερίς τῶν Λογίων ἢς πρῶτος συντάκτης ὑπῆρξεν ὁ De-Sallo. Νῦν δὲ καὶ τὰ περιοδικὰ συγγραμματα τοσοῦτον ἐπολυπλασιάσθησαν, ὥστε ἂν μόνον τὰ περὶ ἰατρικῶν ἐπιστημῶν πραγματευόμενα συλλέξωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους, θέλωμεν ἀπαρτίσει βιβλιοθήκην ἐκ 366 ὡς ἔγγιστα τόμων, ἂν ἕκαστος σύγκειται ἐκ 500 περίπου σελίδων.

ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΤΑΙΡΕΙΑΙ. Τὸ 1826 ἐκουστήθησαν εἰς διαφόρους τῆς Γαλλίας πόλεις φιλόφρονες οἱ τινες ἐταιρεῖαι προτιθέμεναι τὴν πραγματοποίησιν πτωχῶν συνοικισίων, καὶ ἰδίως μεταξὺ ἀτόμων παρηνόμων· συζώντων. Ἐκ τῶν ἐταιρειῶν τούτων μόνον ἡ ἐν Παρισίοις ἐδρεύουσα εἶγεν ἀπὸ τῆς συστάσεώς της μέχρι 1 Ἰανουαρίου 1848 νομιμοποιήσει 17,706 συνοικεῖα πρὶν παρῆνομα. Χάριν ἄρα τῆς Ἑταιρείας ταύτης 35,412 ἀνθρώποι ἐπανήλθον εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν, καὶ 13,000 ὡς ἔγγιστα παιδιῶν πύτυχθησαν νὰ ἀναδειχθῶσι νόμιμα.

ΚΑΝΝΟΝΙΑ. Τὰ κανόνια, κατὰ τὴν τῶν πλαιῶνων δόξαν, ἐπενοήσαν πρῶτοι οἱ Ἀραβεῖς, μεταχειρισθέντες αὐτὰ ἐν ἔτει 1342 ἐνφ' ἐπελοιοκούντο ἐν Ἀλγερσίᾳ ὑπὸ τῶν Καστίλλανων. Λίγεται δὲ ὅτι καὶ οἱ Ἀγγλοὶ μετεχειρίσθησαν τοιαῦτα ἐν ἔτει 1376 κατὰ τὴν ἐν Κρεσὺ μάχην.

ΔΑΧΕΙΟΝ. Ἡ κυβέρνησις τῆς Βαδῆς θέλουσα τὸ 1845 νὰ κατασκευάσῃ διαφόρους σιδηροδρόμους

ἔλαβε δάνειον ἐκ φιορινίων 14, 000, 000, ὅπου χρεώετα ν' ἀποδώσῃ αὐτὸ ἐντὸς τεσσαράκοντα ἐτῶν καθ' ἑξαμήνους δόσεις, καὶ μετὰ τόκου 3 1/2 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ἡ δὲ πληρωμὴ τελεῖται διὰ κληρώσεως ἰσχυροῦς τὰς πληρωθησομένους καθ' ἑξαμήνιαν ἡμολογίας, καὶ τὴν ὀνομαστικὴν ἐκάστης αὐτῶν ἀξίαν, καθότι αἱ μὴ ἀμειβομένη (non premiate) ἡμολογία λαμβάνουσι μόνον τὸ κεφάλαιον συνιστάμενον ἐκ φιορ. 35, καὶ τόκον δύο μόνον ἐπὶ τοῖς ἑκατόν· αἱ δὲ ἀμειβομένη (premiata) (ὡς ἐκ τοῦ κληρῶν δηλονότι), λαμβάνουσιν ἀπὸ 70 κατ' ἐλάχιστον, μέχρι 50 000 φιορ. κατ' ἀνώτατον ὅρον. Ὁ ὅλικός δὲ ἀριθμὸς τῶν ἐκ 35 φιορ. ἡμολογιῶν ἀναβαίνει εἰς 400,000, ἀντιπροσωπεύουσάν τὰ 14,000, 000 φιορ. τοῦ δανείου. Οἱ κατὰ τὸ τεσσαράκονταετὲς τοῦτο διάστημα πληρωθησόμενοι τόκοι συμποσοῦνται εἰς φιορ. 16,261,495, καὶ εἰσι προσδιορισμένοι πρὸς ἀνάλογον ἐξαργύρωσιν τῶν κατὰ κληρῶσιν ἀμειβομένων ἡμολογιῶν. I. ΔΕΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΚΩΣΤΑΣ Ο ΙΝΔΟΣ.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ βίου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἔπρεπε νὰ δημοσιεύσωμεν, κατὰ τὴν δοθεῖσαν ἄλλοτε ὑπόσχεσιν, τὸν τοῦ Γ. Καστριώτου ἢ Σκεντέρμπεη, τοῦ τελευταίου τούτου, ὡς εἶπομεν τότε, τῶν ἠρώων τῆς ἀρχαίας, καὶ πρῶτου τῶν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος. Ἀλλ' ἐπειδὴ, καὶ τοι προχωρήσαντος τοῦ ὄλου ἔργου, ἐλάβομεν ἀνάγκην ἱστορικῶν τιῶν εἰδήσεων, ἀναβάλλομεν τὴν δημοσίευσιν, καὶ ἐν τοσοῦτον ἐκδιδόμεν ἄλλο σύγγραμμα, ἱστορικὸν μὲν καὶ τοῦτο, συγχρόνως ὅμως καὶ τερπνότερον. Εἶναι δὲ ἔργον τῆς αὐτῆς χειρὸς τῆς γραψάσης τὸν ΚΥΝΗΓΟΝ, ὅστις διὰ τε τὰς ἱστορικὰς εἰδήσεις, τὴν τε χάριν καὶ ζωηρότητα τῶν περιγραφῶν καὶ τὰς περιπετείας, εἴλκυσεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ξένον ἔργον, ἐξ ὧν ἐδημοσίευσεν ἡ *Πανδώρα*, τὴν προσοχήν, ἐδίδαξε τὸν νοῦν καὶ κατεκλήθησε τὴν καρδίαν τῶν ἀγνωστῶν αὐτῆς. Ὁ Κυνηγὸς ἀπέδειξε πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι δυνατὸν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ αἱ ἱστορικαὶ ἀφηγήσεις νὰ ἐξυφανθῶσιν ἐπὶ τὸ μυθιστορικώτερον, νὰ διεγείρωσι τὴν περιέργειαν, νὰ τέρψωσι, νὰ συγκινήσωσι καὶ ἀνευ τῆς συνδρομῆς τοῦ πᾶθους ὅπερ κηλοῦμεν ἔρωτα.

Μετὰ τῆς αὐτῆς χάριτος καὶ ζωηρότητος καὶ ἀκριβείας, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς αὐτῆς εὐλαθείας πρὸς τὰ ἥθη ἐγράφη καὶ *Κώσταλ ὁ Ἰνδός*. Ὁ συγγραφεὺς, ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας πόλεμον τῆς Μεξικῆς, παρενείρει τοιαῦτα ἐπισοδήδια παραστατικὰ τῶν ἠθῶν καὶ ἠθίμων τοῦ τόπου τούτου, ὥστε ὡς καὶ τὸ πρῶτον οὕτω καὶ τὸ δεύτερον τοῦτο σύγγραμμα κατέστησε διδακτικὸν καὶ ἐπαγωγότατον.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ βίος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου θέλει εἶτι παραταθῆ ἐπὶ δύο ἢ καὶ τρεῖς μῆνας, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦδε τῆς δημοσιεύσεως *Κώσταλ τοῦ Ἰνδοῦ*, οὗ τινος ἡ συνέχεια θέλει ἀκολούθως καταχωρισθῆ ἔπου σήμερον ὁ ἀνωτέρω βίος.